Nagyvárad, 1906. XII. évfolyam 190. szám. Vasárnap, augusztus 19.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
A kiadóhivatalban átvéve:
Egész évre ... 16 kor.
Negyedévre ... 4 «
Helyben házhoz hordva:
Egész évre ... 20 kor.
Negyedévre ... 5 «
Vidékre postán szállítva:
Egész évre ... 24 kor.
Negyedévre ... 6 «

TISZÁNTÚL
POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétfő és ünnep utáni napok kivételével.
Szerkesztőség és kiadóhivatal: Nagyvárad, Apácza-utcza 2.
Szerkesztőség kéziratok visszaadásáról vagy megőrzésére nem vállalkozik.
Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.
Egyes szám ára 8 fillér.

NAGYVÁRAD, augusztus 18.

Töke és munka — Isten ellen.

Ha sikerülni fog a vallást a templom szük falai közé szoritani, ha a papságnak a lelkekre való befolyása egyenlő lesz a semmivel, akkor ütött az általános forradalom órája és a régi társadalmi rendszer teljesen eltünik, hogy helyet adjon az uj életnek, uj rendnek, a szociáldemokraták rég át meg át álmodott menyországának.

Ebben az uj rendben nem lesz becsülete, értéke semminek, ami az emberiséget a multtal összeköti. A régi társadalomból nem megy át örökségképen az ujra csak az ember, a vágyaktól zaklatott, az éhségtől agyongyötört ember, aki Isten és haza nélkül az uj rendtől várja vágyának teljesülését, éhségének csillapitását.

És mig ez az uj rend megjelenik, addig a régit hitelvesztetté kell tenni az egész vonalon. A családból, az államból, az egyéni és a közéletből számüzni kell Jézus Krisztust és mindent, amit tanitott. Mert az uj rendnek nem kell szeretet, hanem paragrafusokba szedett népakarat; nem kell család, hanem ideiglenes nemi szerződés, nem kell templom, csak gyár meg szinház.

És, akik mai napon megtagadják szent István királytól a hódolat és tisztelet adóját, egész következetesen távol is maradnak mindenünnen, ahol az önmagát megbecsülő nemzet köszönetet mond az Istennek, hogy gondviselése által ezer éven át megtartotta ezt a hazát.

Ma még nem annyira aggasztó az, hogy nem az egész nemzet ünnepel. Ma még kevesen vannak nálunk ahhoz, hogy ünneprontó lármájuk nagy bajt csináljon.

De ami aggodalomba ejthet mindenkit, az az ünneprontók számának folytonos növekedése. Lassan, de biztosan terjed a szociáldemokrata vallástagadás maszlaga. Az intelligencia az erkölcsi törvények tiszteletében nem sok jó példát mutat, mig a kevésbbé intelligens osztály sokkal következetesebben a hitnek elveit tagadja meg és igyekszik azt frázisokkal helyettesiteni.

Ami a szociáldemokrata atheizmus terjedésében még vigasztaló, az a szociálista irók nyers durvasága és ildomtalan hetykesége. Ily módon gondolkozó és nemesen érző publikumot hóditani nem lehet. Ahogy a »Népszava« és társai propagandát csinálnak, az képtelenség.

Ezek az emberek nem felvilágositani, nem meggyőzni akarnak, hanem egyszerüen fenyegetőznek, terrorizálnak, piszkolódnak és rágalmakkal meg valótlanságokkal dobálódznak.

Ha már most azt látjuk, hogy valaki évtizedeken át ily módon igyekszik elveit igazolni, azonnal tisztában áll előttünk, hogy azok az elvek, melyeknek ilyen terjesztési módra van szükségük, nagyon távol kell, hogy álljanak az igazságtól.

Hogy a ezociálizmus ily propaganda mellett mégis terjedhetett, annak nem az elvek igazságában van az alapja, hanem abban, hogy a közelégületlenségnek alapja — igaz.

Megállunk és bámuljuk az utcák hatalmas palotáit, és látjuk, hogy akik kezemunkái, azoknak nincs helyük hová fejüket lehajtsák.

Elismeréssel adózunk a müipar remekeinek, mig a készitők — alamizsnára méltók.

Elragadtatva beszélünk a legujabb divatu kelmékről, szövetekről, ruhákról, de a készitőknek nem jut annyi, hogy valamely tisztességes ruhában járjanak.

Végig mehetünk az összes produkáló osztályokon, mindenütt azt látjuk, hogy nem a munkás boldogul első sorban, hanem a tőkés. Tehát nem a dolgozó nemzet maga emelkedik, hanem azon kevésszámu halandó, akié a nemzeti tőke.

Nincs meg az arány a munkás és a tőkés jövedelme között. A tőkés mindig a távoli jövő zenéje.

És nincs nagyobb rágalom, mint amit arcunkba vágnak az atheisták, hogy t. i.

„TISZÁNTÚL" TÁRCZÁJA.

Magyarok csillaga.

Históriás ének a XVIII. századból.

Bus időknek dolgait szomorkodva róvom.
Lipót király ült vala a fényes magyar trónon.
Lipót király kezében a királyi pálca
Negyvennyolc bus éven át hóhérbárddá vála.

Vala pedig a király immár öreg ember.
Kardot kötni, lóra ülni rég ideje nem mer.
Arca ráncos, haja ősz, — keze, lába reszket ...
Este-reggel félóráig hányja a keresztet.

»Perlőimmel, én Uram, szállj helyettem perbe!
A kiontott magyar vér ne hulljon fejemre!
Palotámban éjente kisértetek járnak —
Mea culpa! bocsáss meg bünbánó szolgádnak!»

Kapucinus barátot, szent életü embert
Hivatják a császárhoz. »Üzd el a rossz lelket!
Zrinyi Péter, Frangepán s magyarok sok százan
Kisérteni feljárnak a császári várban.

Elmerülők estenden buzgó imádságba.
Szentelt vizzel homlokom meghintem — hiába!
Kettős őrség, tiz kamarás virrasztnak fölöttem ...
Éjféltájban az ajtóm mégis csak megzörren.

Előbb zördül, azután felpattan két szárnyra,
Zrinyi Péter belép rajt halotti ruhába.
Véres feje a kezében — irtózat elhinni!
S azt a véres koponyát elém hengeriti.

És utána annyi más ! — jól ismerem őket —
Hóhérkézre én adtam mind a zendülőket.
S nagy messziről valami bus ének szól: hallga!
Hol vagy, hol vagy magyarok tündöklő csillagja!?

Fohászkodtam napestig bőjtben és könnyekben ...
Te barát! te szent ember! te oldozz fel eugem!
Némitsd el az éneket! üzd vissza a holtat —
Hozz irgalmat az égből öreg császárodnak.«

Vén barát a szent könyvet kilenc napig bujja.
»Felséges ur! Nincs zárva a kegyelem utja.
A te vádlód Szent István. Az ő keze rajtad;
Engeszteld ki a szent királyt s visszatér nyugalmad.

Mohács után lehajlott a korona keresztje.
Igazitsd e szent jelvényt álló egyenesre.
Ugy bocsát meg Szent István s ugy szál majd lelkedre
Az örök nagy Istennek megváltó kegyelme.«

Császári nagy parancsal hirnök száguld szerte.
Messzi hires müvesek gyülekeznek egybe.
Kora reggel tanakodnak, nekiülnek délbe,
S egyenest áll a kereszt naplemenetére.

Elmerül az öreg király remegő imába.
Szentelt vizet, hamut hint magas homlokára.
Kettős őrség, tiz kamarás virraszt a mély csöndben.
Éjféltájban az ajtó mégis csak megzörren.

Előbb zördül, azután felpattan két szárnyra.
Zrinyi Péter belép rajt halotti ruhába.
És utána annyi más . . . messziről meg, hallga,
Zug: Ah, hol vagy magyarok tündöklő csillagja!?

Oly panaszos az ének . . . mintha szinte sirna ...
Egy halódó nép szive sir az életre vissza . . .
»Hol van az a korona? Hol van a keresztje?!«
Biz az ismét lehajlott, oldalt ereszkedve.

»Egy országot, ha valaki helyre igazitja!»
Egyengetik, próbálják, hol lehet a nyitja?
Éjfélkor a király mégis lázban ég és reszket —
S meggörbülve lelik reggel ismét a keresztet.

Lipót királyt egy hajnalra ott találták holtan.
Őseihez letették ezüst koporsóban.

Értesítés

Van szerencsém a nagyérdemü közönség b. tudomására, hozni, hogy a mai kor igényeinek megfelelő katonai és polgári **szabó-üzletet** nyitottam, hol is legkitünőbb bel- és külföldi szövetek dus választékát bocsájtom a n. é. közönség rendelkezésére pontos kiszolgálás, valamint szolid árak mellett.

Tisztelettel
Grünfelder János,
katonai és polgári szabó
Nagyvárad, Szent János-utcza 2.

a kereszténység teremtette meg a munka és tőke között ezt az ellentétet.

Soha nem teremtette. A kereszténység mindenkitől igazságot, szeretetet követel. És szent István király éppen ezért akarta, hogy népe és országa keresztény legyen, mert tudta, hogy a kereszténységhez hü nemzet nem lehet méltánytalan, igazságtalan sem iparban sem kereskedésben. Ezért adta meg az egyháziaknak azt a népjogot, hogy a polgári peresügyek elintézésében, s a törvények hozatalában részt vegyenek.

Csakhogy az emberek s első sorban a tőkés osztály és a birtokos osztály emancipálták magukat szent István szellemének uralma elől. Az intelligencia tette tul magát a vasárnapi munkaszüneten és a vallás kötelező gyakorlásán. Az intelligencia volt az, melyet a hovatovább erőre kapott üzleti szellem magával ragadott.

Sem a zsinagógák fölött a thora táblái, sem a keresztény evangélium nem változtak meg soha. Az emberek változtak meg, akik őseik vallásos szellemét sem megérteni sem meghallgatni nem akarják.

És itt a szociáldemokráciának a második baklövése. Ahelyett, hogy követelnék az elnyomott osztályok ügyét kötelességszerüen szivén viselő valláserkölcsiség előmozditását, ők is, mint a vérig megromlott tőkés osztály, tagadják az erkölcsiség egyedüli alapját az — Istent. Ezáltal még mélyebb medret ásnak annak a romlottságnak, amelynek meggyógyitására ma már aligha elég lenne egy uj szent István király.

És ha ma, hálával emeljük fel szivünket Istenhez, hogy Magyarországnak adott egy szent Istvánt, egyuttal kérjük is a nemzetek urát, adjon ujabb nagy férfiakat, akik a kereszténységtől minden alap nélkül elfordult tőkés és munkás osztályt visszavezessék ahoz, ki őket egyedül képes kibékiteni — Jézushoz!

Gedeon.

Miniszterek nyilatkozata. *Wekerle* Sándor miniszterelnök egy milánói laptudósitó előtt érdekes politikai nyilatkozatot tett.

Fiumeért — ugymond a miniszterelnök — már eddig is nagyon sokat áldoztunk, de még mindez nem elég. Fiume érdekében a kormánynak nagyszabásu tervei vannak, amelyeket a közel jövőben megvalósitani óhajt.

A magyar pártviszonyokat illetőleg a helyzet ujabban örvendetes módon javul. Külpolitikai viszonyunk kedvezően áll.

Az oroszországi állapotokról szóló jelentéseket tulzottaknak tartom. A cár — ugy látszik, hajlik az alkotmányossághoz és hive az alkotmányos állami életnek. Ez különben Oroszország belügye, melybe be nem avatkozunk, amint nem avatkozunk a Balkán államok belügyeibe sem. A Balkánon a statusquó hivei vagyunk.

Wekerle miniszterelnökön kivül Kossuth Ferenc kereskedelmi miniszter, ki jelenleg Karlsbadban üdül, a horvátországi viszonyokról nyilatkozott elismerőleg. Kossuth örömmel látja a viszonyok változását Horvátországban. Szivből üdvözli a magyar-horvát barátságot, melynek politikai multjában egyik legnagyobb ápolója volt.

Bizalommal van az uj horvát országgyülés és az uj osztályfőnökök müködése iránt, kiket mind derék, munkabiró és képzett egyéneknek tart. Kivánja, hogy mielőbb gondoskodás történjék oly intézményökről, melyek a horvát viszonyokat megjavitanák. Ilyen első sorban a sajtójog rendezése és a birói függetlenség biztositása.

Sok jót és hasznosat vár a horvát parlamenttől és osztályfőnököktől. Nyilatkozata végén az őszinteséget hangsulyozza, mint minden üdvös munkálkodás alapját, mely a félreértéseket elháritja és a bajok igazi okainak megjelölését lehetővé teszi.

A politizáló »tudósok«.

— Gratz Gusztáv nyilatkozata. —

Még mindig aktuális a téma az a botrány, amelyet a Társadalomtudományi Társaság tudatlanságban elbizakodott »tudósai« rendeztek. Hogy e jeles alakok egyszerü haladópárti lakájok, az most már kétségtelen dolog. A haladópárt csak azért adta neki a «tudós« cimet, mert főispánná, alispánná, királyi biztossá nem nevezhette ki valamennyit.

Egyébként alább közöljük *Gratz* Gusztávnak, a Társaság kilépett vezérférfiának nyilatkozatát. Ebből az is kitetszik, hogy a mi »*tudósok*«, épp olyan bölcs politikusok, mi a minő nagyszerü tudósok. Mindkét téren csak egy a céljuk: üres fejjel feltünni. Ime a nagy jerikói lárma magyarázata. A feltünést elérték s konstatálhatja ország-világ, hogy a feltünt fejek azután valóban feltünően üresek.

Dr Gratz Gusztáv orsz. képviselő, a Társadalomtudományi Társaság egyik megalapitója aki legutóbb a társaság nagy port felvert ügyében vezetőszerepet játszott érdekes nyilatkozatot tett a Sebők sajtóiroda egyik munkatársa előtt.

Az ujságiró ugyanis emlékeztette Grátz képviselőt arra a kommünükére, mely a lapokban a választások előtt megjelent, t. i. a liga tagjai radikális reformpárt cimen pártot fognak alapitani és Nyugatmagyarország több kerületében jelölteket fognak felállitani. A képviselő egyszerüen ostobaságnak minősitette ezt a tervet, amely néhány, nem komolyan látó ember fejében született meg s melyet ő mindig perhoreszkált.

Ö maga, miután a koalició elfogadta az általános választói jogot, rögtön az alkotmánypárthoz csatlakozott és társait is igyekezett rábeszélni, hogy vagy az alkotmánypárthoz vagy a függetlenségipárthoz csatlakozzanak; de hiába.

A következmények — ugymond a képviselő — nekem adtak igazat, mert a pártalakitási terv nem bizonyult életképesnek. Utjaink végleg elváltak és társaim engem boykottáltak.

Én ezzel nem törődtem, mert én csak az általános választójog kivivásáért szövetkeztem velük.

Kertre való virág rég elporladt felette . . .
De csak egyre lehajlik a korona keresztje.

Feljárnak a halottak, régi sebek égnek.
Nincsenek vig napjai Szent István népének.
Mint kereszt a koronán, megtörve sóhajtja:
Hol vagy, hol vagy magyarok tündöklő csillagja ?!

Dr. Krüger Aladár.

A Székelyó zuhataga.

Retyicelnél.

Irta: **Dr. N. Gy.**

Mikor még a mindnyájunk mély bánatára elköltözött Czárán Gyula vezetése alatt jártam be a Bihar-hegység gyönyörü szakadékos, zuhatagos völgyeit, s különösen a nagy zuhatagok, mint a Jadolina, Ördögmalom, Galbina és a rézbányai valóságos vizijátékok szépségével nem győztem betelni; a megboldogult turistavezér többször felhivta figyelmemet a retyiceli, Székelyó vizesésre, mint amely véleménye szerint a Bihar-hegység összes esései között a a legimpozánsabb látványt nyujtja. Tanácsát, fájdalom, csak most, mikor már ő nincs az élők közöt, követtem, s igy a helyett hogy meleg köszönetet mondjak neki a páratlan gyönyörüségért, csak emlékének, áldott emlékének áldozhatom, nevével kezdve a szerény ismertetés sorait.

A retyiceli vizesést egy nap alatt is meglehet tekinteni Nagyváradról, ha t. i. az ember a hajnali 2 óra 18 perckor induló s Bánffy-Hunyadra reggeli 4 óra 51 perckor érkező gyorsvonatot használja, én azonban egy kedves kollégámmal másfél napot szántam a kirándulásra, nemcsak kényelem szempontjából, hanem azért is, hogy Kalotaszeg székvárosát, mely a XV. századig Biharmegyéhez s igy a nagyváradi egyházmegyéhez is tartozott, megtekintsem. 15-én d. u. 12 óra 41 perckor indultunk tehát, a nagy melegben is élvezve a révi szoros, illetőleg a Körözsvölgy változatos panorámáját, melyhez foghatót kevés vasutvonal mutat fel Magyarországon. Bánffy-Hunyadra 4 óra 3 perckor ér a délutáni személyvonat, s igy elég időnk maradt megtekinteni a régi, most ev. ref. templomot, mely mostani alakjában bizony csak torso-ja a tervezett nagy csucsives templomnak. Ma boltozata sincs már, s ezért gyönge kárpótlás a lapos famenyezet, melynek négyszögletes rekeszei, kazettái, mindenféle negetativ és animális rajzolatokkal vannak boritva. Pávától a »kétfejü sasig« van ott mindenféle madár. E tarkasággal furcsán illik össze a menyezetre irt intelem, hogy t. i. nem a látható Isten házát kell ékiteni, hanem a láthatatlant (a lelket), virtusokkal.

Nem történelmi érdekü, de igen csinos az uj róm. kath. templom, mely szintén csucsives izlésben épült, könnyed, nem lapos famenyezettel. Sok szép kalotaszegi varrottast láttunk az oltárterítők között. A kalotaszegi szokáshoz képest szépen faragott tetőzetü parasztházakon kivül végre Barcsay Domokos kastélyában és parkjában gyönyörködtünk, melyhez a többi között két érdekes emlék füződik. Az egyik egy szép százados olasz fenyőhöz, mely alatt II. Rákóczy György pihent, a másik magához a kastélyépülethez, melyben az 1895 iki hadgyakorlatok alkalmával a király volt elszállásolva.

16-án reggel háromnegyed 5-kor indult el kocsink Bánffy-Hunyad főteréről Retyicel felé. Az ugynevezett *felszegen* át pompás kocsiut viszen Meregyéig. Lentelke és Kalota Sz.-Király tipikus magyar falvak, ellenben Nagy-Kalota, Bökény, Meregyó már románok. Szép kilátást élvezhetni az ut ezen részéről a Vigyázóra (Vlegyásza), mely a magasabb csucsok közé tartozik a maga 1838 méterével, valamint előhegyére, a Somoldokra. A kocsiut többi része infámis rossz. Meregyótól Szkrindig a Margaul völgyében minden untalan patakon gázol át a kocsi; Szkrindtól kezdve pedig, (már a Székelyó völgyében) Retyicelig majdnem olyan köves és rossz az ut, bogy a sárról ne is beszéljek — mint a Lunka-Rézbányai kocsiut. Ezzel pedig t. i. tudjátok, égiekl nem kevés van mondva. A két völgy szépsége, persze egy kissé paralizálja a nem épen ringató ut kellemetlen hatását.

Reggel nyolc órát ütött volna a toronyóra Retyicelen, ha t. i. lenne, mikor végre a 3 és egynegyed órai kocsikázásnak vége lett. A Székelyó völgye, mely eddig délnek tartott, Retyicelnél nyugatra fordul, de ezt a nyugati irányu részt már gyalog kellett bejárnunk.

Kristóffy paktumterve a haladópárt és függetlenségipártnak az általános választójog érdekéhen való egyesülését célozta. Ezt magam sem tartottam soha kivihetőnek.

De a mi feladatunk, melyet magunkra vállaltunk abban állt, hogy a kormányt és a koaliciót összehozzuk abban a gondolatban, hogy az általános választójognak megvalósitása alapján jöjjön létre a kibontakozás és miután e feladatnak tőlünk telhető buzgalommal szolgáltunk, amiért az elismerés első sorban Mérey Horváth Károlyt illeti a mi szerepünk véget ért. Nem látok abban se politikai demonstrációt, hogy a Társaság az előzmények után Kristóffyt mégis megtette választmányi tagjának. Annál is inkább nem, mivel a választmányból kilépő tagokat jóformán annélkül, hogy megneznék, ujból megszokták választani.

S a mî az ezuttal felmerült elleninditványt illeti, ennek sorsát az elnöklő Tichler tanár nem is dönthette el másként, mint ugy, hogy Kristóffy a választmányban bentmaradjon egyszerüen azért, mert a vele szemben felléptetett Diner József nem volt tagja a társaságnak. A szakadás nem is azért történt, hanem mert Andrássy lemondott.

Alig hogy ez ismeretessé vált a tulzó párt a mellett csinált propagandát, hogy a lemondás minden sajnálkozás kifejezése nélkül egyszerüen tudomásul vétessék. Akik a társaságban létező állapotokat ismerték, ketségtelen volt, hogy a társaság e lemondással teljesen a tulzók kezébe kerül. Mi szép szerével akartuk a társaságot megszabaditanî mi tőlünk, kiket csak kerék kötőknek tartottak, amikor az egész választmány lemondását inditványoztuk.

A tulzó párt azonban nem akarta türni, hogy szép szerével visszavonuljunk, hanem ragaszkodott ahhoz, hogy bennünket a mérsékelteket formálisan kidobjon. Ezt én nem bánom, sőt büszke vagyok rá!

Az utolsó közgyülés eseményeinek alig hiszem, hogy ősszel lenne még folytatása.

Ugy tudom, a közgyülés után a mérsékelt elemek egy nagy része bejelentette kilépését. Akik visszamaradtak a társaságban, meglehetősen ugyanazon a nézeten vannak és minden nagyobb vita nélkül egyszerüen Piklert fogják megtenni elnöknek.

Hadapródok ünnepe.

Száz uj hadapródot adott tegnap a nagyváradi hadapródiskola a honvédhadseregnek; száz leendő tisztet a leendő magyar hadseregnek.

A felavatás maga lélekemelő ünnepély volt, méltó kezdete egy valóban lélekemelő feladatnak.

A magyar tiszt feladata nehezebb minden más nemzetbeli tisztre várakozó munkánál. Nemzeti érzületét összhangba kell hoznia bizonyos, csak lassan kiküszöbölhető hagyományokkal. A rábizott legénység jó részét nemcsak katonai tudományokra, hanem hazaszeretetre, magyarságra is kell nevelnie. Es amellett tovább képeznie magát — sajnos, még mindig idegen nyelven, levén a magyar katonai irodalom egyike a legszegényebbeknek.

A felavató ünnepély a honvédhadapródiskola udvarán tegnap d. e. 9 órakor kezdődött.

Megelőzőleg a hadapródiskola III. és IV. évfolyamainak növendékei rész vettek a gyakorlótéren tartott tábori misén. Innen bevonulva, a IV. évfolyam növendékei letették a puskát, a szuronyt és a növendéki egyenruhát s felöltve az uj tiszthelyettesi uniformist, az intézet tornacsarnokában gyülekeztek össze. Itt *Potocsnik* százados, az évfolyam századparancsnoka felolvasta a hadicikkeket, azután kivezette az uj tiszthelyetteseket az udvarra.

Itt már nagyszámu közönség gyült össze, jeléül annak, hogy a nagyváradi közönség együtt érez a hadapródiskolával s részt vesz annak ünnepein.

Az udvar egyik oldalán állottak az uj hadapródok, szembe velök a közönség, jobbra a III. éves növendékek, balra a 4. honvéd gyalogezred egy diszszázada a zászlóval.

Kilenc óra után levonultak az iskola épületéből *Komenszky* őrnagy, iskolaparancsnok kalauzolása mellett a katonai előkelőségek: *Karg* báró és *Braun* ezredesek, *Szentkirályi* és *Murâti* alezredesek, *Philippovich*, *Schwarcz*, *Aust* őrnagyok stb.

A diszszázad parancsnoka tisztelgést vezényelt, jelentést tett, mire *Karg* ezredes mint rangban legidősebb tiszt, ellépve az arcvonal előtt, jelt adott az ünnepélynek a megkezdésére.

Az iskola segédtisztje, Istók Gyula főhadnagy felolvasta az iskolai napiparancsot, melynek értelmében hadapródtiszthelyettesek lettek:

A gyalogságnál:

Fuchs György a brassói 24. Verbőczy Kálmán a kolozsvári 21. Schmelzer Péter a lugosi 8. Stolzenberg Alfréd a székesfehérvári 17. Wodlutschka Károly a verseci 7. Schweitzer István a szegedi 5. Keresztes János a pozsonyi 13. Badiny Gyula besztercebányai 16. Pázmány Géza a zágrábi 25. Becker István a budapesti 1. Richnovszky Géza a budapesti 1. Kovács Gyula a pozsonyi 13. Nagy Gábor a kassai 9. Gerdanovits Iván a lugosi 8. Székely Dezső a székesfehérvári 17. Adorján Antal a székesfehérvári 17. Komornik Lóránd a székesfehérvári 17. Hollós Antal a soproni 18. Horváth Dezső a lugosi 8. Nagyszeghy Jenő a szabadkai 6 Bracska Antal a nagyváradi 4. jekelfalusi és margitfalvi Jekelfalussy Miklós a soproni 18. Polánski Lajos a miskolczi 10. Kendra András a kassai 9. Boshnyák István a gyulai 2. Eggmann Géza a debreceni 3. Szőcs László a nagyszebeni 23. Köpf Egon a lugosi 8. Illyés Zoltán a szatmári 12 Tatai Károly a nyitrai 14. Adorján Ervin a szathmári 12, Lanczendorfer Antal a debreczeni 3. Bulbuk Emil a kozsvári 21. Baitz Jenő a szabadkai 6. Fernbach Ferenc a szegedi 5. tahvári és tarkeői Tahy Zoltán a kassai 9. Kralovich Gyula a budapesti 1. Deim Vince a sziszeki 27. Rónai István a marosvásárhelyi 22. Arnold Géza a sziszeki 27. Konecsny Ferenc a verseczi 7. Pechmann Gyula a verseczi 7. Králitz Gyula a marosvásárhelyi 22. Homonnai Sándor a budapesti 1. Czeglédy Elemér a debreceni 3. Tóth Béla a munkácsi 11. Petrovay László a károlyvárosi 26. Ballay

---

Három negyedórai veszteglés után háromnegyed 9-kor utnak is indultunk, s egy óra alatt az elég szép völgyben a Sztáncs majorig jutottunk. A völgy itt kiszélesedik egy kissé, s a lombossal vegyes fenyőerdő boritotta hegyek szép panorámát alkotnak. Valósággal gyönyörü az út utolsó, félórai részlete, mely a Sztáncs majortól a zuhatagig terjed. — A völgy egészen összeszükül, itt-ott közzé, Klammé válik, ugy hogy egyre változtatnunk kell, a jobb meg a bal partot, mig a viz a legszeszélyesebb játékokat üzi, az aláhordott szikladarabokkal. Az E. K. E. turista utját a viz ugyancsak megrongálta. A kép vadregényes, változatos volt, a levegő (900 m. magasságban) üde, hüvös, az idő a lehető legszebb, mégis megvallom, nyomott hangulat vett rajtam erőt. A patak t. i. nem valami bővizünek látszott, s el nem képzelhettem, hogy alkothat ez a jelentéktelen vizecske parázs zuhatagot.

Pedig ezt alkot a szó legteljesebb értelmében. Mikor az E. K. E. menedékháztól nehány lépésnyire egy nagy kanyarulattal belejutottunk a zuhatag szük katlanába valósággal elbüvölten állottunk meg.

Hatalmas sziklafalról, mely függőlegesen szökik fel a völgykatlan fenekéről, jó husz méter magasságu hófehér zuhatagfátyol hull alá, jó öt hat méter szélességben.

Nem akarom szóval irni le, amit látni kell, csak annyit mondok tehát, hogy ezt a remek vizi játékot, a természet ez utánozhatatlan szépségü kinematográfját nem hogy leirni, nézni sem lehet eléggé, oly büvös szépségü.

Mikor már minden oldalról megcsudáltuk, mikor már bucsuzni kellett tőle, akkor szerettük volna ujra kezdeni a megtekintést. Eszembe jutottak Faust szavai:

Zum Augenblicke dürkt' ich sagen;
Verweile doch, du bist so schön!
Es kann die Spur von weinen Erdetagen
Nicht in Aeonen untergehn. —
Im Vorgefühl von solchem hohen Glück
Geniess' ich jetzt den höchsten Augenblick.*

Es a Bihar hegységnek kétségkivül legimpozánsabb zuhataga. »Mert, hogy Czárán szavát idézzem, bár vannak a hegységnek gy-e részt oly vizesései, melyek magasságra,** másrészt olyanok, melyek vizbőségre nézve azt tulhaladják.***

De oly vizesés, mely ily mennyiségü vizet ekkora magasságról lökne alá, melyben a jóakarattal ennyi tehetség is párosulna, nincsen a hegységben.« (Czárán: Kalauza biharfüredi kirándulásokra, 250 l.) Tegyük hozzá: ilyen impozáns látványt egyik tarpataki vizesés sem nyujt a Magas-Tátrában.

* Goethe. Faust. II. Theil. V. Aufzug.

** Például a Szentháromság esés Rézbánya mellett.

*** A Jadalina Bihar-Füred táján.

Mi irjuk ezt, akik néhány heti, juliusban, mikor a vizesések legszebbek, jártunk a tarpataki völgyben. Csakhogy persze, a tarpataki esés világszépe a retyiceli ellenben vadon virága, melyhez kevesen jutnak.

Tiz ujjamon elszámlálhatnám azok nevét, akik Váradról eljutottak hozzá, s bizony azoké se sok, akik tudnak róla. Akárhányan mondták nekem: Wo des Himmels haben Sie das aufgegabelt?

A Székelyó patak (később mint Sebes pataka egyesül a Körözszsel, igy támad a Sebes Körözs) retyiceli vizesése nemcsak önmagáért, hanem csudaszép környezetéért is megérdemli, hogy látogassák.

Mi ugyan, minden időt magának az esésnek akarván szentelni, nem jártuk meg a Czárán kalauzában leirt »Próba körutat« de az esés mellett fölkapaszkodtunk a katlan oldalára s onnan a ragyogófehér Tasbérc és Ciklótető csodaszép sziklabástyáiban, valamint a felső zuhatagokban, melyek alulról nem láthatók, ugyancsak gyönyörködtünk. A paromári, rékásvölgyi zuhatagokat a szercseli, meg a Sura barlangot persze nem láttuk, de hát elvünk az volt: non multa sed multum, nem sokfélét, de sokat.

Aki pedig a retyeceli vizesésben kigyönyörködte magát az elmondhatja, hogy sokat látott.

Sokat láttunk mi is, de persze eléggé nem láttuk. Fél egykor szedtük sátorfánkat, s fél 6-kor már ismét Bánffy-Hunyadon voltunk.

Győző a debreceni 3. Reintz Dezső a nagyváradi 4. Szabó Sándor a gyulai 2. Petrikovits István és Witt László a károlyv. 26. Bukovecz Ervin a kolozsvári 21. Snjaric Iván a kolozsvári 21. Mátha Gábor a debreceni 3. Popovits György a nagyváradi 4. Baaden Antal a verseci 7. Veres Gusztáv a kolozsvári 21. Köröm László a besztercebányai 16. Mészáros Elek a lugosi 8. Hadzsics Emil a szegedi 5. Máté András a sziszeki 27. Lakos Róbert a kolozsvári 21. Neumann Ferenc a soproni 18. Mihály Dezső a nagyszebeni 23. Lemberkovits Alajos a trencséni 15. Weiner János a szabadkai 6. Majtényi Gyula a brassói 24. Pilissy István a pécsi 19. Iglódy Béla a budapesti 1. Bievel Károly a marosvásárhelyi 22. Adamkovits Sándor a munkácsi 11. Waldberg Ede a marosvásárhelyi 22.

A lovasságnál.

Gábor István a váradi 10. Kelemen Zoltán a szegedi 3. Szikszay István a szegedi 3. Komáromy László a pápai 7. Maczky Emil a kassai 51. Teőrös József a budapesti 1.

II. A cs. és kir. közös hadseregben.

A lovasságnál.

Korovay Endre 8. rgsz. a Vilmos, a német birodalom és poroszország trónörököse, jász és kun 13. Institoris Mosótzy Frigyes 9. rgsz. a VII. Eduard, Nagybritánia és Irország királya, India császárja 12. Szabó Andor 18. rgsz. a Ferencz Salvator főherceg 15. Édes Jenő 21. rgsz. a Windsch-Graetz herceg 11. huszár ezredhez.

Ezután *Kozáry* Gyula egyházi tanár lépett elő s a következő lendületes, mély hatásu beszédet intézte a felavatandókhoz:

Ez intézet falai közül, k. legifjabb Bajtársak, ahol a hit, a férfijellem, a tiszti becsület és a királyhüség és hazaszeretet igéi hangzotttak, a mai nappal távoztok és Isten hozzádot mondotok e völgynek, ez intézetnek, e városnak, melynek határain az alkony is szellő is, mely szögfürteitekkel játszadozik, érdekes történelemről, dicső hadi multról regél.

Azon voltunk, hogy bevezessünk benneteket a tudomány csarnokába. De nem ezt tekintettük egyedül a legfőbb feladatnak. Az ember valódi értékét annak erkölcse s valódi nemes müveltsége adja meg. Ez utóbbihoz csak eszköz a tudás, az ismeretgazdaság; lényege a gondolkozó és érző sziv emelkedett voltában rejlik. Ki a köznapi érzésen és gondolkozáson felülemelkedni nem tud, abban nincs eszményi, férfias jellem és a mindennapi élet piszkos árjában elmerül. Nagyon is igaza is van a fönkelt lelkü báró Eötvös Józsefnek, nincs szerencsétlenebb, sőt néha alávalóbb teremtés a világon, mint a nagy ész, melynek nem felel meg a jellem. Mig kedves fiaim, lábuk a földet járja s kezük e föld között munkál, ne vegyék le szemeiket az égiekről. Ha vágyat éreznek a magasba, csak fölfelé törekedjenek. Ha szomjazza lelkök a fényt, áhitja szivök a napsugarat, csak magasba az égre nézzenek. Onnan jő a fény, a meleg, onnan jő az élet. Ha érzik fiatalságukat s ifjuságukban örülni, mosolyogni kivánnak, annak a derüs, verőfényes égnek a mosolyát szivják magukba. Ne higyjék, hogy sötétben, éjszakában találnak örömet boldogságot! Képzeljék el, mi lenne a földből, ha keringése centrumát, a napot elveszitené. Nemcsak hogy sötétség ülne rá, fagy és halál, hanem letérne utjáról s beletévedne az ürbe, a semmisülésbe. Ilyen az ember is.

Ha elveszti Istent, ha elszakad az égiektől a földet is elveszti lábai alól s lesz mint a céltalan bolygó s az égből a világtengerbe bukó meteor! Hitl ó égi ajándék! Isteni világosságnak lelkünket bearanyozó sugara, van-e becsesebb kegyelem, mit az ég a földnek adhat. Te adsz elménkbe világosságot, szivünkbe nyugodalmat. Te tanitsz meg küzdeni, nemesen érezni és önfeláldozóan cselekedni. Föltárod az élet titkainak mélységeit, támogatod földi zarándoklásában a roskadozó embert, felemeled s ujra talpra állitod az elbukottat.

Ha szivem vérzik, szivem fáj, mindig a hit karjaiba menekülök, mint a gyermek édesanyja ölébe. Erzem, miként az, hogy nem csalatkozhatom, mert nincsen olyan igazság a földön, mint az anyai szeretetnek az önzetlensége.

Történelmi nevezetességü pillanatokban Magyarország történelmének géniusza lebeg közöttünk szellemszárnyakon. Hallgassuk szavait!

Ugy pattant ide a hős magyar faj Ázsiából, mintha fergeteg szárnyán jött volna, s a hadimesterségbe iskolába jártak hozzánk a XI. és a XIII. század hadi vezetői. Nagy vitézi tulajdonságunk volt, hogy ugy tudtunk verekedni, mint semmi más nemzete Európának. Az ellenségeit legázoló magyar huszár ma is a lovas eszményképe. A magyar nép itt a Kárpátok alján, a hármas bérc alatt s a négy folyam árja között hazát szerzett s a kereszény magyar királyság jogintézménye által évezredes állam történetének vetette meg szilárd alapjait.

Szent István koronája ama szent symbolum, élő jelvény, melynek megszentelt zálogában király és nemzet összeforrt. Aki Szent István koronájával meg van koronázva, azt a nemzet alattvalói hüséggel és rajongó szeretettel övezi körül. Történelmünk egyfelől a küzdelem, a vértanuság csatakiáltása; másfelől a vitam et sanquinem! a királyért. A magyar ha békétlenkedik is, olyan mint Petur, ki királya nevének hallatára már könnyezik s térdre rogyik.

. . . Szárnyaljunk át egy ezredévet! Eljöttek a vérnek és viszálynak napjai. A válság órája után király és nemzet a béke csókjai között egymásra borulnak és az abszolut uralom vérnásza után a béke és szabadság napja felvirult . . . Európa egyik lánglelkü fejedelme ihlett ajakkal zengett diszéneket nemzeti hőseinkről s Te legfelsőbb Hadurunk s Királyunk királyi szived nemes érzésére hallgatva a nemzeti hőseink tiszteletére szobrokat emeltesz. A Ludovika Akadémia zászlaját királyi kezed kenetével avattad föl s kigöngyölgetted a magyar trikolort. Hadd lengjen, lobogjon bátran, büszkén és szabadon! Kinek napja a majthényi sikon leáldozott, elhozattad hamvait a Mármara-tenger partjairól, hogy a kurucok csillagának, a nemzeti hősnek sirboltja legyen zarándok templomunk! Folytasd oh nagy király, a nemzeti nagy királyok, a szent Istvánok, Lászlók, nagy Lajosok, Mátyások, a nemzeti nagy királyok örökét; a magyar szivének dobbanása imádság leszen királyi szivedre minden sóhajtása áldás királyi lépteidre!

A kelet minden erőszakos hatalma rajtunk gázolt keresztül. Nemzedékek irtattak ki emberöltőkre, rakásra gyilkolt csecsemők hullain tört elő a pusztitás, hogy üszköt vessen a családi tüzhely szentélyébe és kiirtsa onnan a mosolyt és a boldogságot. És mégis népek, nemzetek tüntek el a semmiségbe. Hova tüntek az évezredek homályában? Nem vihar tépte le büszke fejök koronáját, hanem összeroskadtak észrevétlenül. De él magyar, áll Buda még! Mert a magyar szerette hazáját lánggal, hévvel. Szent kincs ez, melyre áhitattal kell függeszteni szemeinket, mint a templom drágakövü szentségmutatójára.

A hazák különbözők, mert az emberek is azok. A hazát szolgálni annyi, mint az emberiséget szolgálni azon helyen, hol születtünk. »Merő véletlen« — mondják — hogy magyarnak születtem. Ember vagyok s az emberiséghez tartozom. De erre ezt felelem: Emberiség!? Szép és nagy eszme, de nem élő valóság, csak alvonás. Hogy cselekedjek, helyhez vagyok kötve. Nem szolgálhatok az emberiségnek máskép, csak a haza közvetitésével. És mi a haza? Szent élő valóság, melyet szemeinkkel látni, kezeinkkel tapintani lehet. Anyádnak könnye, mely egykor szived sebére hullott gyermeked mosolya, mely földöntuli boldogsággal tölti el lelkedet; lelkednek első megindulása; az a begyepesedett hant, mely szüleid vagy gyermeked porladó testét fedi; a legelső dallam, mely ott fészkel emlékezetedben; az üdülő napsugár, az aranykalászos mező, melyből tápláló élet fakad; a rónák délibábja; ringó bölcsőd tündérmeséje; a suttogó erdők mélysége, a magasra törő bércek zugó fenyvese csobogó patakjaival és vizesésének harsogásával... ez oh hazád.

Ez a föld az, melyen megszeretted anyádat, megismerted Istent, melynek tiszta tüzhelyén születtek gyermekeid, vérednek sarjai; melynek hantjaira folyhatnak egyedül könnyeid. Ez a föld, melyért apáid vére folyt s melyhez annyi szent nevet egy ezredév csatolt. Bölcsőd az s majdan sirod is, mely ápol s eltakar. A nagy világon e kivül nincsen számodra hely. Aldjon vagy verjen sors keze. Igy élned, itt halnod kell.

A szent korona és a haza szeretete az elhullott vércseppek rubintjából, az elsirt könnyek brilliantjaiból és a szabadság fényes aranyából készült drága ékszerek. Nem szabad őket védekező utódokra bizni, kik elzálogositják egy tivornya fejében, eladják, hogy kényelmet szerezzenek. E szent ereklyék megőrzése rátok van bizva.

A nemzet rátok bizza, mi benne ifju, szép s erővel teljes, ifjuságát: a jelent és jövőt. Neveljétek e népet szeretettel fegyelemre, becsületre, munkás kötelességérzetre, királyhüségre s honszeretetre.

Mint édes anyátok, olyan az intézet, gondoljatok rá vissza szeretettel. Mi utánok nézünk. Szivünk lágy érzéssel; szemünkbe könny szivárog. Sokáig nézünk utánatok, vajjon megőriztétek-e édes anyátoknak, ez intézetnek arca vonásait: a munkás kötelességérzetet, a férfijellemet, a becsületet, a királyhüséget és honszerelmét.

Mi bizunk bennetek. De az ember gyarló. Vihar, fergeteg támad, letöri a virágot, kirázza s összezuzza a magvakat. Önmagában nem bizhatik ember. Kössétek össze esküvel szivetek érzéseit, az apostoli magyar király és a nemzet, előljáróitok s a mi sziveink dobbanásait. Esküdjetek! Az, kinek szemöldöke ronthat és teremthet száz világot, az igazmondás és hüség, Isten, ki alkotá a sziveket és adott beléjök érzelmeket, szeretni lángolón szülőt, testvért és gyermeket, Istent, hazát és nemzetet, hallja szent esküvésteket.

. . . Szegénynek drága kincs a hit, mely türni s remélni megtanit . . . Legelső magyar

---

(Fél órát vesztegeltünk Retyicelen.) Az éjjeli személyvonat, mely 7 óra 48 perckor indult Hunyadról, hazahozott bennünket félórai késéssel ugy este 11-re Nagyváradra, a révi Zichy csepkőbarlangnál egész csapat kirándulót szedve föl, kik kétségkivül szintén a legszebb, s fájdalom szintén halványuló emlékekkel távoztak el a Bihar hegység egy másik, kedves zugából.

Az »Erdély« 1904. évi 7—8. számában ezeket olvassuk: »Aki egy széttört vizcseppek porától telitett s a fenyvesek illatos levegőjétől üdévé vált költői és festői szép zugra vágyik megtalálja azt a Székelyó vizesésénél«. Adja Isten, hogy ilyen szép zugot minél többen keressenek és találjanak, nem Swájcban, se Norvégiában, hanem itt Magyarországon, a többi között a rejtett szépségekkel bővelkedő Bihar hegységben.

Annál forróbban óhajtjuk ezt, mert fájdalom még mindig sokan vannak, akik azt hiszik, hogy a jó Isten minden szépséget jégárakhoz, glecserekhez, 4000 méterhez s Uram bocsá! német szóhoz kötött! Annyit bizony meg lehetne kivánni minden magyar embertől, hogy első sorban ezt a szép hazát járja be.

Az elébb Lipcsében németül kiadott, majd a Révai Testvéreknél magyarul *is* megjelent Tátra Albumban egy angol festőnek Comptonnak remek aquarelljei hirdetik a Tátra poétikus báját. A németnek meg az angolnak csak elhiszed édes magyarom, hogy *szép* Magyarország?

ember a király, érte minden honfi karja készen áll, huzza a vén cigány, a költő . . . Es Tyrtensként lelkesit:

Hazádnak rendületlenül!

Esküszünk. Isten, a király és a haza zászlajára esküszünk. Es az eskü szent. Gyáva poltron, nem férfi az, ki meghátrál, nem magyar, nem ember, ki elhagyja a zászlót, melyre esküdött. A föld kiveti s tán még az ég se fogadja be, ki szivet s vele hazát cserél s nem él s hal meg, ha kell, Istenért, királyért a hazáért. Esküszünk. Ugy legyen!

A beszéd elhangzása után egy hadnagy kiséretében egy altiszt az ifjak elé vitte a honvédezred lobogóját. Istók főhadnagy *Esküköz!* vezényelt. A tiszthelyettesek leemelték csákójukat, aztán föltartott kézzel, dörgő hangon mondották a főhadnagy után az eskümintát,

Kameuszky György őrnagy iskolaparancsnok rövid, katonás, de azért mélyen átérzett beszédben üdvözölte a felesküdt kadétokat. Igen jó hatást gyakorolt végül báró *Karg* ezredes, mikor a tiszthelyettesekhez lépve, őket az ő szives modorával, magyarul üdvözölte s velük kezet szoritott.

Az ezredes szavai után a diszszázad elvonult s ezzel az ünnepély véget ért. A hadapródok délben diszebéden bucsuztak el tanáraiktól.

Mayor Miklós ezredes iskola parancsnok a felavatandó növendékekhez a következő szavakat intézte levél utján:

«Véghetetlen sajnálom, hogy parancsnokságom 8-ik s egyben utolsó évében nem lehetek jelen szeretett növendékeinek felavatási ünnepélyén — de szellemben és szivben köztetek és közöttük leszek!

Abban a pillanatban, amidőn a szent zászló tündöklő fényében ajkaikról a szent eskü elhangzik s e mellett fenséges érzelmektől áthatottan férfiakká — bajtársakká — válnak, ott vagyok én is legbensőbb szerencsekivánataimmal, figyelmeztetve őket mint iskolaparancsnok, hogy az általunk kijelölt utakról le ne térjenek s hogy mindig csak a kötelességérzet, a sirig hü becsülettesség, lovagias gondolkozásmód s polgársággal szemben barátságos és előzékeny magatartás vezérelje üket.

Továbbá ne feledjék — amit oly sokszor hangoztattunk — hogy csak: a tudás fokozza a biztosság érzetét, mig a tudatlanság a továbbképzés hiánya, az erkölcsi bomlásnak kezdetét jelzi. Acélozni fogja önbizalmunkat az az érzet, hogy szakmájukat uralják s legfeljebb balszerencsével kell küzdeniök.

Végre legyenek meggyőződve kedves barátaim, hogy bárhol fognak utainkon találkozni, beunem kivétel nélkül legjobb barátjukat fogják találni.

Mezőgazdasági kiállitás Nagyváradon.

— Az eddigi bejelentések. —

A szeptember hónapban Nagyváradon rendezendő mezőgazdasági kiállitás igen nagy arányunak igérkezik s egyike lesz a hasonló tárlatok legsikerültebbjeinek. A bejelentések határideje még nem járt le s már is oly tömeges részvételt jelentettek be, hogy a fényes siker eddig is biztositva van.

A célzatos és roszakaratu támadások sem a kiállitani szándékozókat nem riasztották el a részvételtől, sem a rendezés munkálatait vezető bizottságot nem lankasztották dicséretes buzgalmunkban.

A kiállitás terület képe mind jobban kibontakozik. A kiállitás időleges és állandó jellegü lesz; az állandó kiállitás tartama szeptember 15—23; az időleges kiállitások: ló és sertés kiállitás szeptember 16—17, szarvasmarha és juh kiállitás szeptember 19—20; baromfii kiállitás szeptember 19—23.

Eddig a következő kiállitók jelentették be részvételüket a kiállitáson:

I. Főcsoport.

Állatkiállitás.

a) *Lókiállitás.*

Plathy Miklós Ártánd, Gombos Dávid Gáborján, b. Lipthay Frigyes Tamásda, gr. Stubenberg József Székeiyhid, Kenyeres János Szalonta, Diostai Béla Kis-Szántó, gr. Tisza István Geszt, Telegdy József Mező-Telegd, Lukács Lajos M.-Telegd, Szabadhegyi Géza Illye, Bleyer Lajos Pernyés-puszía, Csapó Dezső Darvas, Lovassy Ferencz F.-Bátor, Nagy József Szalonta, Kóti Lajos O.-Homorog, Lengyel György Darvas, Gorove János Darvas, Markovits Antal Iványd, Teleky Károly B.-Diószeg, Szabó Antal Mezőgyán, Nagyváradi l. sz, káptalan az iklódi, zomberi és kupóci gazdaságból. 132 drb.

b) *Szarvasmarha kiállitás.*

Szunyogh Szabolcs Esztár, Fényes Béla B.-Ujfalu, Bakacs Béla Nagybajom, Szemes Gábor Tamásda, Südy Gyula Nagy-Zomblin p., Az érmihályfalvai gazd. ism. iskola, Léderer és Kálmán-féle szeszgyár Nagyvárad, Dirstár Béla Kis-Szántó, Geiringer Károly Báránd, gr. Stubenberg József Székelyhid, Kenyeres János Szalonta, gr. Tiszta István Geszt, gr. Tisza Kálmán Csegőd-puszta, nagyváradi gr. kath. püspökség, Mezey Ödön Hencida, a jászóvári prépostság, P.-Szentmárton, Kólyi József Nagyvárad, Pánya György Nagyvárad, Szilágyi Sándor Darvas, Cs. Szabó Bálint Darvas, Lengyel József Darvas, a nagyváradi l. sz. püspökség, Faragó Mihály, B.-Böszörmény, Molnár Lajos (agrár) Nagyvárad, Jámbor Lajos Szalonta. Kenyeres Ferenc Szalonta, Nagy József Szalonta, Gózon János Darvas, Réz Bertalan Nagyvárad, Markovits Antal Inánd, nagyváradi l. szert. káptalan bagaméri, nagyzombini, micskei, szent-lászlói és iklódi gazdaságából, Sternhal Arthur Acsi-puszta, Vertán Zoltán Szombatság, Zathureczky István Cécke. — 190 drb.

c.) *Juhászat..*

Gr. Almássy Imre Dózsa puszta, gr. Stubenberg József Székelyhid, Schvarcz Ferenc Fancsika-puszta, Szabadhegyi Géza Illye, nváradi gör, kath. püspökség, Mezey Odön Hencida, Gapó Dezső Darvas, nváradi l. szert. káptalan iklódi és irázi gazdasága, Zathureszky István Cécke. — 180 drb.

d) *Sertés kiállitás.*

Szunyog Szabolcs Esztár, Fenessy Imre Nvárad, b Liptkay Frigyes Tamásda, az érmihályfalvai gazd. ism. iskola, gr. Almásy Imre Dózsa-puszta, gr. Tisza István Geszt, Dirstai Géza K.-Szántó, gr. Stubenberg József Székelyhid, Kenyeres János Nagyszalonta, Nadádyi P. P.-Kovácsi, Schvarcz Ferenc Fancsika-puszta, gr. Tisza Kálmán Csegőd puszta, nváradi gör. kath. püspökség Bleyer Lajos Perjés puszta, Mezey Odön Hencida, nváradi l. szert. püspökség, Lovassy Ferenc Fekete-Bátor, Wertheinstein Alfréd Cécke, Ekstein Fülöp Boldur, Markovits Antal Inánd, nváradi l. sz. káptatan zomlini és kupóczi gazdasága, Kornstein Hermann Szalonta. — 461 drb.

e) B*aromfi-kiállitás.*

Ezen csoport országos jellegü, már eddig be van jelentve 903 tyuk és kakas, 212 ruca, 60 galamb, 58 pulyka, 38 házi nyul, 111 liba. Továbbá 44 m. területen a baromfitenyésztéshez szükséges eszközök és gépek lesznek kiállitva.

f.) *Halászat.*

Korkus K. Radványi halastava és Csete Mihály szalontai halastava lesz bemutatva, Az élőhalak külön pavilonban antiquariumban lesznek bemutatva.

II. Főcsoport.

Mezőgazdasági termények és talajjavitás.

Faragó Béla Zalaegerszeg, b. Lipthay Frigyes Tanásda, az érmihályfalvai gazd. ism. iskola, gr. Almássy Imre Dózsa-Puszta, Dirsztay Déla Kis-Szántó, gr. Stubenberg József Székelyhid, Kovács József Érmihályfalva, a derecskei gazd. ismétlő iskola, Stankovits József Nagyvárad, Gyula Károly Tépe, Telegdy József M.-Telegd, nagyváradi gör. kath. püspökség, Décsey Sándor B.-Udvari, Csapó Dezső Darvas, Zsilinszky Endre Marciháza, Komádi kendergyár, Nagy József Szalonta, Lovassy Ferencz F.-Bátor, Pósfay Sándor Nagyvárad, Sebeskörös társulat, Berettyó Társulat, nagyváradi kulturmérnökség, Bognár Sándor Nagyvárad, Mölki apátság Margitta, gr. Almássy Dénes Sarkad, a m. kir. folyamtenyésztési felügyelőség Szegszárd, nagyváradi l. sz. püspökség és káptalan, a m. kir. rovartani állomás kollektiv kiállitása és dr. Tóth Mihály nagyváradi reáltanár a vármegye kőzeteit mutatja be.

III. főcsoport.

Szőlőszet, borászat, gyümölcsészet.

Ermihályfalvai gazd. is. iskola, gr. Tisza István Geszt, gr. Stubenberg József Székelyhid, a debreceni gazd. ism. iskola, Teleky Károly B.-Diószeg, Pozsonyi László Nagyvárad, özv. gr. Pongrácz Vilmosné Nagykágya, dr Sugár Bertalan Margitta, Zakar Kálmán Margitta, Szenyesy József Margitta, Török István Margitta, Kállay Lajos Margitta, Ungvári Lajos Margitta, Berger Testvérek B.-Diószeg, Friedl és Jörös Nagyvárad, Tichy Gyula Nagyvárad, Frommer testvérek Budapest, Vajnovszky Vince Nagyvárad, Székely János Nagyvárad, Kovács Zsigmond Nagyvárad, Schönbeck Imre Esztergom, Borhi György Gyöngyös, Szentjobbi apátság, Stettner István Nagyvárad, Ilyés Albert Belényes, az érmihályfalvai homoki vidéki szőlősgazdák, Mölki apátság uradalma Margitta, Szilágyi Zsigmond Micske, Szőke Lajos Pozsony, Ermelléki szőlősgazdák szövetkezete, a b.-diószegi vincellér képezde, bihar-püspöki-i hegyközség, Klein Móritz, Brüder Márton és Schwarcz József Köbölkut.

Ezen csoportban lesz bemutatva a földmivelésügyi miniszterium által leküldött minta aszalója, amely a kiállitás tartama alatt állandóan működésben lesz tartva.

IV. Főcsoport.

Mezőgazdasádi gépek és eszközök.

Stern Sándor Szentgróh, Frühmond Gyula Budapest, Szüts Mihály és Társa Nagyvárad, Első magyar gazd. gépgyár Budapest, Hofher és Srancz gazd. gépgyár és vasöntőde Budapest, m. kir. államvasutak gépgyára, Tóth Gyula Debrecen, Veszeli Béla Lippa, Kühuc Ede gazd. gépgyára Moson, Alfa seperator r. t. Bpest, Herz Jenő Miskolc, Első magyar tejgazd. gép- és eszközgyár Bpest, Magyar Mezőgazdák Szövetkezete Bpest, Budapesti szivattyu- és gépgyár r. t., Schenker C. és Fia hidmérleg és gépgyár Bpest, Szilágyi és Diskant Miskolc, Dénes Manó Bpest, Kovács és Lévai Ermihályfalva, Mátrai, Felk és Társa Bpest, Fairbank mérleggyár Bpest, Ganz és Társa Bpest, Singer varrógépgyár r. t. Clayton és Schuttleworth Bpest, Csengeri István Margitta, Markucz József N.-Várad, Neubauer János Debrecen, Weisz Mór N.-Várad, Sangerhausein gépgyár és vasöntő Bpest, Kalmár Gy. és Társa Hmvásárhely, Mac Miklós Bpest, Bajzát Ignác Székelyhid, Wégner Ödön N.-Várad, Bieleszky Vilmos Margitta, Kovács Lajos Székelyhid, Poják Barnabás Er-Mihályfalva, Rosenfeld és Ebrlicht Bpest, Kádár Gyula N.-Várad, Agrária r. t. Budapest és végül Rosenberg Izsó Nagyvárad, a ki a tárgyait külön pavillonban mutatja be.

V. Főcsoport.

Mezőgazdasági házi- és gyáripar.

Debreczeni erőtakarmánygyár, Derecskei gazdasági ismétlő iskola, Friedländer Hermann Nagyvárad, Fridl és Jőrös Nagyvárad, Radó Samu és Társa nagyvárad, Nagy Cyula Nagyvárad, Moskovits Mór. és fia Nagyvárad, Erőtakarmánygyár Budapest, Kosárfonó és faipartelep Bucsa, Sebes-Körös vizszabályozó társulat, Herczeg Lajos kerékgyártó Nagyvárad, Révi agyagipar, Pósfay Sándor gazd. szaktanár a vármegyében üzött háziiparnak gyüjteményes kiállitásával. — Belényes és vaskóhi háziipar, Palóczy Horváth István Örkény.

VI. Főcsoport.

Erdészet.

Mautner József nagybáródi szénbánya, — nagyváradi gör. kath. püspökség, továbbá külön pavillonokban a nagyváradi l. sz. püspökség és káptalan.

Külön pavillonja lesz még a Biharszilágyi olajipar részvénytársaságnak.

A II., III. és IV. főcsoport tárgyai a főcsarnokban, a gazdasági egyesület épületében lesznek elhelyezve. A IV. főcsoport három gépcsarnokban és 2000 négyszögméter szabadterületen lesznek elhelyezve, mig az I. főcsoporthoz tartozó állatok négy istállóban és három szinben nyernek elhelyezést.

A bejelentéseket, amennyiben a terület megengedi, még szeptember 1-ig elfogad a bizottság, amelynek az a célja, hogy a kis gazdákat is minél nagyobb számban megnyerje a kiállitásra.

Vasöntőde Nagyváradon.

— Egy nagyjövőjü ipartelep. —

A napokban egy beadvány érkezett Nagyvárad város iktató hivatalába, amelyben Tátray Sándor mülakatos kéri, hogy az általa felállitott vasöntőde részére adjon a város egy kisholdnyi területet Ujváros végén, a kihasználatlanul heverő, volt szemétlerakó helyen.

A szerény kérelem első pillanatra jelentéktelennek látszik, pedig nagyon is érdemes arra, hogy komolyabban foglalkozzanak vele.

A mai szomoru iparviszonyok között erős önbizalom, vállalkozási kedv és nagy akaraterő kell ahhoz, hogy valaki nagy anyagi kockázattal járó uj iparágat karoljon fel s igyekezzen meghonositani nálunk; különösen olyan iparágat, amelynél már előre is számitani kell a külföld s óriási versenyére. Az ilyen erős elhatározásban, vállalkozási szellemben látjuk mi a helyi ipar kifejlődésének a csiráját.

Előttünk van egy igen megfigyelésre méltó példa. Évtizedekkel ezelőtt egy Weitzner nevű iparos Aradon szerény méterek között állitotta fel ipartelepét. Alig volt nagyobb, mint most Tátray Sándor ipartelepe s a szorgalom, csüggedést nem ismerő munkaszeretet mivé fejlesztette a kezdetben nagyon is szerény aradi ipartelepet. A Weitzner-féle vaggongyár és vasöntőde nemcsak az ország egyik legnagyobb ipartelepe, hanem készitményei az egész kontinensen elismerést szereztek a magyar iparnak.

Mai napság mindenütt az iparpártolást hirdetjük; de ez vajmi kevesett használ a magyar iparnak, ha csak a zöld asztalnál tartott dissertációkra szoritkozik. Ki kell vinni az iparpártolást a gyakorlatba, hogy azáltal valóban elősegitsük az ipar fejlődését.

Nagyváradon is megalakult az iparpártoló egyesület, de annak még semmi eredményét nem láttuk. A városházán is megalakitották az iparfejlesztő bizottságot; a polgármester hangsulyozta annak nagy jelentőségét.

Mikor azonban a cselekvésre kerül a sor, akkor a helyi ipar pártolása abban nyilvánul meg, hogy a helyi ipar becsülésére, a város hintóit a budapesti Kölber céghez küldik javittatni.

Ilyen viszonyok mellett ne várjuk a helyi ipar fejlődését.

Pedig ha komolyan vennék a városházán a helyi ipar támogatását, a gyáripar fellendítését, volna elég tenni való. Itt van a többek között a most telállitott vasöntőde. Ki tudja, hogy kellő támogatás mellett hova fejlődnék ez az uj ipartelep nálunk; évek mulva nem lenne-e egyik legvirágzóbb ipartelepe városunknak, amely duskamatokkal fizetné vissza közvetve azt a támogatást, amelyben csecsemő korában a város részesitette.

Budapesten egy-egy uj gyártelep részére óriási, százezreket érő területeket ad a város s az állam részéről szintén nagy anyagi és erkölcsi támogatásban részesülnek az uttörő vállalatok. Nagyváradon azonban azt látjük, hogy a kiküldött bizottság dacára, elriasztják innét az életképes vállalatokat. A város szükkeblüsége riasztotta el a Friss-féle gyárat s alig egy éve költözött el a Rosenthal és Ehrlich-féle csengő-gyár is.

Meglátjuk, hogy most milyen álláspontra helyezkedik a város a Tátray vállalkozásával szemben. A legelemibb kötelessége volna a városnak, hogy a beadott szerény kérelmet teljesitse s ingyen engedje át a kért 1200 négyszögöl területet. A törvényhatóság nem lehet annyira szükkeblü, hogy ily csekély támogatást megvonjon az uj vállalattól.

*

Az uj vasöntőde *Tátray* Sándor Telekyutcai házában van berendezve, külön e célra készitett épületben. Nagyon megneheziti itt azonban a munkát, hogy nincs elég hely az öntőde részére s az esetleges fejlesztés, amire már is erős kilátás van, legyőzhetetlen akadályokba ütközik.

Ez adta az impulzust ahhoz a beadványhoz, hogy egy ronda, elhagyott s mit sem jövedelmező helyen ingyen helyet kérjen Tátray az öntőde részére.

A közzel lakó polgárok nyugalma is követeli a telep kihelyezését. A nagy tüzzel járó üzem ugyanis folytonos aggodalomban tartja a környék lakosságát. Jóllehet, hogy a veszély a legmesszebb menő óvintézkedések mellett ki van zárva, de mikor estenként az öntőde kéményén kitóduló gázok fáklyaszerü lángja bevilágitja a környéket, nem lehet csodálni, ha a szomszédok kétségbe vannak esve.

Az öntőde, dacára, hogy alig párt hét óta van üzembe, már is igen szép dolgokat állitott elő, amelyet eddig messze idegenből kellett hozatni.

Nagyobb megrendelést tett a petrozsényi vasöntőde, amely tul van halmozva munkával, s ennek egy részét itt készitteti. Helyből is akad elég megrendelés. Epitésekhez szükséges óriási oszlopok, vizvezetéki elzáró horitékok csatornafedőlapok stb.

A mintákat egyik helybeli esztergályos készíti fából igen ügyesen s ez által az esztergályos ipar is lendületet vesz az öntőde fejlődése esetén.

A vasat toronyszerü kupola-kemencében olvasztják 1600 fok hőségben, villanyos hajtásu fuvómotorral hevitve. A nyers vasat a vajdahunyadi bányából szerzik be. Rémesen szép, a midőn az izzó és folyó állapotban levő vasat agyaggal bélelt tartályokból mintákba öntik.

A telepen jelenleg öt idegenből hozatott család végzi a vasöntését. Ezek a családok ide települtek s gyermekeik már magyaroknak nőnek fel.

Tátray Sándor különben humanosan gondoskodik munkásairól is. A vasöntőket baleset ellen 14.000 koronáig biztositotta s keresetük is arányban áll a nehéz és fárasztó munkával.

Az öntőde már mai állapotában is képes lenne a város általános csatornázása esetén az összes csatorna szemeket és zárószerkezeteket elkésziteni.

Ugy a vasöntődét, mint a hatalmas mülakatos mühelyt az ipar fejlődése iránt érdeklődők gyakran keresik fel. Nemrégen dr *Beőthy* László volt főispán is megtekintette. Igen jó alkalma volna *Rimler* Károly polgármesternek, hogy megtekintse ezen virágzó, nagy forgalmu és a fejlődés magas fokán álló ipartelepet. Némileg ez is beletartoznék az iparfejlesztés feladatai közzé. Másutt igy szokás.

(v—)

UJDONSÁGOK.

Szent-István napja.

A legelső magyar király napja, a legnagyobb nemzeti ünnep lesz hétfőn. Az első király, az apostoli fejedelem emlékezetét üljük, aki ezt az országot a legbiztosabb alapra helyezte, a kereszt alá.

Budapesten hatalmas lovasszobor hirdeti a nemzeti kegyeletet. A főváros legszebb helyén, a Halászbástyán áll a gyönyörü szobor. A szent király kezében az apostoli kettős kereszt, azt tartja magasba, mintha most is hirdetnéi hogy e szent jelben ven az ország egyedüli üdve . . .

S ma éppen olyan szükséges ezt nyomatékosan hirdetni, mint kilencszáz évvel ezelőtt.

Szivünkben van a szent király emléke, hirdesse szivünkben is az örök igazságot, hogy ez az ország kereszténveknek született s csak addig élhet, mig a kereszt szent jele alatt él.

Szent István napja alkalmából a székesegyházban ünnepélyes szent mise lesz d. e. 9 órakor, amelyet *Fetser* Antal felszentelt püspök mond. Az ünnepi szent beszédet *Halász* Gyula papnöveldei lelkiigazgató tartja. A Szent László templomban a 9 órás szent misén *Kupár* Rezső (Gedeon) belényesi főgimnáziumi tanár prédikál.

— *Lapunk legközelébbi száma a kettős ünnep miatt szerdán reggel jelenik meg.*

—

Tisztelettel felkérjük vidéki előfizetőinket ***hogy ugy hátralékban levő, valamint a jelen negyedre szóló előfizetéseiket mielőbb beküldeni szives kedjenek*** hogy a lap szétküldésében fennakadás ne történjék.

—

* **Személyi hirek.** *Papp* Miklós kir. tanácsos, pénzügyigazgató nyári tartózkodásából hazaérkezett s átvette a kir. pénzügyigazgatóság vezetését. — *Rimler* Károly polgármester Kreutzen fürdőből hazaérkezett. A város ügyeinek vezetését holnap veszi át.

* **Anyakönyvi kinevezések.** A m. kir. belügyminiszter Biharmegyében a bocsubai anyakönyvi kerületbe *Zigre* Tivadar okleveles jegyzőt, a gyantai anyakönyvi kerületbe pedig *Váry* Károly körjegyzőt anyakönyvvezetőkké nevezte ki és őket a házassági anyakönyv vezetésével és a házasságkötésnél való közreműködéssel is megbizta.

* **A kamarai tagok választása.** Az augusztus hó 2-én lezajlott kamarai beltagok választása még mindég foglalkoztatja az érdekelteket; különösen a kisebbségben maradt kiskereskedőket. Tervezték, hogy fellebbezéssel támadják meg a kereskedő beltagok választását, azonban valószinüleg letettek erről a kisérletezésről. A fellebbezésről elterjedt hirekből annyi igaz, hogy a szavazatok összeszámlálásánál lehet némi tévedés, tekintettel a sok kihuzások és uj beirásokra, ami által a késő éjjeli órákra elhuzódott a szavazatok összeszámlálása s a választók egyrésze azon kérelemmel fordult a főkapitányhoz, mint a választás vezetésére kiküldött biztoshoz, hogy a szavazatokat hivatalból ujból számláltassa össze. A főkapitány távollétében *Elemény* Ferenc I. alkapitány

intézkedett, hogy a kereskedők szavazó lapjai ma, vasárnap ujból számitassanak össze. Ennek eredményéből állapitják meg biztosan, hogy ki hány szavazatot kapott s kik lesznek a ksmara kereskedő beltagja a következő öt éves ciklusban. Tehát fellebbezésről nincsen szó.

* **Egy magyar iró halála.** *Latkóczy* Mihály, az ó-budai gimnázium tanára, jeles iró és tudós tegnap Budapesten meghalt.

* **Nyaraló telep a város mellett.** A héten említést tettünk arról, hogy Farkas József az általa megvett Brüll, illetve Aufrichtféle telket felparcellázva bocsátja áruba. E hét folyamán a következők vettek még telket, hogy villatelepet létesitsenek: Dr Szegedi Lajos tszéki biró 5760, dr Adorján Armin 360, Tóth Ferenc 550, Selmeci Mátyásné 1200, Kun Gábor 300, Csatlós György 540, Liszkay Béla 1600, Nagy Gábor 600, Verebi András 1000, Szilágyi Sándor 400, Moránszky Ernő 400, Vincze Gergely 560, Szudár György 400, Nagy Lajos 1000, Balla József 600, Hajdu József 800, Fernbach Mihály 800, Ormos Lajos 800, Szomosi Miklós 2000, Benda Gyula 1360, Szalai István 1000, Szabó Lukács 600. Drinba Tógyer 1000, Sternberg Talamon 2800, Oláh Lajos 600, Kürti Vilmos 600, Stettner László 600 négyszögmétert. Az előjelekből itélve e helven egész uj városrész fog épülni, mert a telkek olcsósága és a hely szépsége miatt igen számosan vesznek maguknak házhelyeket.

* **Városliget-utca rendezése.** A szeptemberben megtartandó mezőgazdasági kiállitás alkalmából szépen rendezik a Városligetet. Ezzel egyidejüleg helyén való lett volna, ha a szomszédos Városliget-utcát égetően sürgős rendezésének megoldása, hogy a télen ne legyen ismét teljesen járhatatlan ez az utca. A városi főmérnök azonban világot mozgató nagy tervei mellett nem érkezik rá az ilyen kis dolgokra. Valószinüleg mutogatni akarja a kiállitás látogatóinak, hogy miként lehet egy darab Azsiát teremteni egy modern város területén. Mint halljuk, a főmérnök maga is kritikán alulinak találta az ottani állapotokat, de azért nem gondoskodik az ottani állapotok megszüntetésére. Ez elől pedig a város ugy sem térhet ki soká, s most éppen jó alkalom lett volna a Városligethez vezető ut rendezésével egyidejüleg.

* **Debreceni gazdák Nagyváradon.** A szeptember 14-ikén megnyiló nagyváradi mezőgazdasági kiállitásra meghivta a rendezőség a szomszéd vármegyék gazdasági egyleteit is. A debreceni gazdasági egylet most értesitette a rendezőséget, hogy tagjai közül szintén számosan készülnek átrándulni. Az előkészités munkáját ez irányban Debrecenben Rickl Antal gazdasági egyleti elnök és Rác Lajos titkár végzik.

* **Szegény egyházak.** Nap nap után érkeznek az alispánhoz különböző községekből könyöradományozás iránti kérelmek. Legujabban a feneresi görög keleti egyház vezetősége nyujtott be kérvényt az alispánhoz, hogy a községben iskolát épitetett az egyház azonban a költségeket nem tudja fedezni. Egy másik kérelem Dragottyánból jött az ottani görög keleti egyház pedig templomot épitetett azonban a kiadásokat ott sem tudják teljesiteni. A két egyházi elöljáróság kéri az alispánt, hogy a kiadások fizetésére könyöradomány gyüjtésre engedélyt adjon ki, mivel ugyan egyház, mint a hivek oly helyzetben vannak, hogy teljesen képtelenek a felmerült terhek viselésére.

* **Ártézi kut Tamásdán.** Tamásda község belterületén már a nyár eleje óta tartanak a kutfurási munkálatok. A munkálattokkal már 307 méter mélységre haladt a vállalkozó, azonban vizre még most sem találtak. A képviselő testület erre elhatározta, hogy 400 méter mélységre fog le furatni. Az igy felmerülő 5000 korona költséget a község terhére már elő is irányozta a képviselőtestütet és az uj költséget pótadóként fogja kivetni a lakosságra. A tervezetet most küldte le az alispánhoz az előljáróság jóváhagyás végett.

* **Uj politikai napilap.** Folyó évi szeptember hó elsejével *Nógrádi* Gyula szerkesztésében és *Papp* Györgynek, a »Pátria« könyvnyomda tulajdonosának kiadásában *Nagyváradi Ujság* cimen uj politikai napilap indul meg Nagyváradon, Az uj politikai lap estilapnak fog megjelenni. Programmja függetlenségi és 48-as lesz.

* **Szigligeti szobra** A magyar népszinmü irodalom megteremtőjének Szigligeti Edének ércszobra nemsokára hirdetni fogja a mi diszes Muzsaj hajlékunk előtt Nagyvárad város fejlett izlésü közönségének kegyeletét. A kiküldött bizottság élén dr. *Hoványi* Géza vagy odaadással buzgólkodik, hogy a szobor költségei mielőbb rendelkezésre álljon. a polgárok adományaiból A szobor mintáját már elkészitette Margó kiváló szobormüvész. Ujabban a következő adományok folytak be dr. *Hoványi* Géza gyüjtő-ivén a szoborra.

Dr Némethy Gyula 2, Szauer Dolgos 4, Weintraib Mór 4, Dr. K. 2, N. N. 10 Dr Hoványi Gyula 5, N. N. 1, N. N. 1, Müller Salamon 5, N. N. 2, Dr Bozóky Alajos 2, N. N. 2, K. A. 1, Petry Gyula 2, Biharmegyei Casino 80, Hergny Sándor 2, K. O. B. 2, Papp Imre 2, Dr Demetrovics Elek 2, Bleyer 2, Madarász és Flanta 4, Blejer L Engel 4, Haurely István 2 kor együtt 153 kor., Városi villamos vasut 100, Lebovits és Rózentál által rendezett előadásról 11, Nátafalusy Kornél 10, Fülöp Lajos 2, összesen 276 a már kimutatott adakozás összege 555 korona 52 fillér összesen befolyt 831 korona 52 fillér.

* **Felhivás** az ipartestület kötelékébe tartozó iparos polgárokhoz. Szabó Imre hivatalszolga ki a tagsági dijak beszedésével is meg volt bizva, szabálytalanságok elkövetése miatt julius hó 24-én elbocsátatott, a letett óvadékának elszámolása végett. Felkérem az ipartestület tagjait, hogy kik a nevezett szolgának ez év folyamán tagsági dijat fizettek, a netáni hiány megállapitása céljából, a befizetést igazoló tagsági könyvecskéiket az ipartestület hivatalában 30 napon belül bemutatni sziveskedjenek, hogy a befizetés igazoltassék, mert a későbbi bejelentések nem lesznek kártalanithatók. Nagyvárad, 1906. augusztus 18. *Bertsey* György, ipartestületi elnök.

* **Virághullás.** Bájos, fiatal leánykát ragadott magával a halál. Mem is olyan régen a nagyváradi leányvilágnak ünnepelt tagja volt, akire a fiatalság két kézzel szórta a szépséget, a kedvességet . . . s ma halott. A fiatalság lappangó ellensége a tüdővész, ragadta sirba Sebesi Erzsikét élete legszebb tavaszán. A mélyen sujtott szülők gyászaiban ismerőseik, Nagyvárad intelligens társadalma igaz részvéttel osztozik. A család a következő gyászjelentést adta ki:

Özv bogárfalvi Sebessi Béláné szül. Száhlender Irma mint anya, Sebesi Irén és Sebesi Miklós mint testvérek, özv. Papp Jánosné nagynéni, Száhlender Károly és neje szül. Nábráczky Mária nagyszülök, a nagyszámu rokonság nevében is fájdalomtól megtört szivvel tudatják a forrón szeretett gyermek, testvér unokahug és unoka bolgárfalvi Sebesi Erzsikének folyó hó 17-én este háromnegyed kilenc órakor életének 19-ik évében hosszas szenvedés után történt elhénytát. A drága balott földi maradványai folyó hó 19-én d. u. 4 órakor fognak a Tisza Kálmán-tér 13. szám alatti gyászháznál beszenteltetni s utána a nagyváradi olaszi-i róm. kath. temetőben örök nyugalomra tétetni. Az engesztelő szent mise-áldozat folyó hó 21-én d. e. 10 órakor fog a várad-olaszi-i róm, karh. plebánia-templomban az Egek Urának bemutatatni. Nagyvárad, 1906. augusztus 18. Az örök világosság fényeskedjék neki!

* **Kutfurás Mezőkeresztesen.** Mezőkeresztes község képviselőtestülete kérelemmel járt a földmivelésügyi miniszternél, hogy a községben furandó ártézi kuthoz az állam furó gépet engedélyezzen teljesen dijtalanul. A földmüvelésügyi miniszter e kérelmet elutasitotta, mivel ma már nagy a kutfuró vállalkozók száma és igy a munka is igen olcsó, annyira, hogy a válalkozók által készitett kutak sokkal olcsóbbak mint ha az állam a furógépet ingyen bocsájtaná a község rendelkezésére. Ez ok miatt a kérelmet elutasitotta a miniszter. A miniszter elutasitása mellett azonban értesitette a miniszter a községet, hogy a kutfurási munkálatoknál teljesen dijtalanul fogja a felülvizsgálatot megtartani.

* **A biharmegyei szegényekért.** A napokban megemlékeztünk arról a nagy csapásról, mely a tenkei és élesdi járás lakosságát sujtotta. A nagy jégverés ugyszólván teljesen elpusztitotta a két járás területének legnagyobb részét. A községek a legnagyobb nyomornak néznek elébe. A sajtó e hiradásáról tudomást szerzett a Hungária kenderfonó gyár részvénytársaság Ujverbácon és sürgönyt intézett az alispánhoz, hogy hajlandó a nyomor szélén álló községek lakosságát segiteni az által, hogy a lakosságnak gyárban munkát ad. Az alispán távollétében a főjegyző szintén sürgönyileg kérdést intézett a gyárhoz, hogy milyen föltételek mellett hajlandó a gyár alkalmazást nyujtani. A gyár igen előnyös feltételeit tegnap közölte az alispánnal. E szerint az alkalmazandó munkások napi 2—1·20 korona napszámot kapnának és nem csak a munkaidő alatt, de a tél folyamán is teljes ellátást nyernének a munkások. Ezeken kivül kérdést is intéz az alispánhoz a részvénytársaság, hogy nem lenne-e fent emlitett járásokban annyi munkás, hogy az egész gyártelepen csakis odavaló munkásokat alkalmazhatnának. A gyár nemcsak férfiakat, hanem nőket is felvesz munkásul. Bizonyára lesz a megye területén annyi ember, hogy a nyomor helyett kinálkozó tisztességes munkás helyek nem maradnak betöltetlenül.

* **Hullák a Körözsben.** A mezőtelegdi csendőrség most egy titokzatos ügyben nyomoz. Tegnap délelőtt Mezőtelegdről többen kimentek fürödni a Körözsbe. Fürdés közben egy füzfa bokorba fennakadva két hullát találtak. A fürdőzők azonnal partra vitték a hutlákat és a mezőtelegdi előljáróságot azonnal értesitették a leletről. A kivonult csendőrség és előljáróság a két hulla kivoltát megállapitnia nem tudta. Az egyik hulla egy férfi, a másik pedig egy női hulla, melyeket beszállitották a községházára, hol közszemlére lettek kitéve. Több ember állitása szerint a férfi hulla Ille György lokki illetőségü. A női hullára azonban nem ismert rá senki. A pénteki vásárban látták többen mindkettőt, azonban alkonyatkor eltávoztak onnan. Valószinüleg utközben valamelyik a Körözsbe esett és a másik kiakarta menteni és igy következhetett be mindkettőjük szerencsétlensége. Következtetésünk mellett szól az is, hogy a hullák ruházata a karon el van tépve. E mellett nzonban az sincs kizárva, hogy veszekedés közben lelték halálukat a Körözsben.

* **Brutális férj.** A Kecskeméthez tartozó Kerekegyházán tegnap Mayer Mihály parasztgazda brutálisan bántalmazta a feleségét. Mayer Mihály és felesége közt régóta családi viszálykodás dult. Tegnap este is Mayer Mihály megkötözte a feleségét és félholtra verte, mialatt egyre vallatta:

— Valld be kutya, ki a szeretőd.

Az asszony ártatlansága tudatában tegadta, hogy neki szeretője van. Mayer azonban nem hitt a szavának, hanem kivonszolta a feleségét a szobából és fejjel lefelé tartva a három ölnyi mély kutba vetette. Az asszony sivalkodására előjött szomszédok huzták ki onnan. Sulyos sérüléseivel beszállitották a kecskeméti kórházba. Állapota válságos. A brutális férjet a rendőrség letartóztatta.

* **Mükedvelők a gyermekkórházért.** Néhány lelkes diák és lányka ifjusági előadást tart ma délután fél négy órakor. Két egy-egy felvonásos szindarabot adnak elő, melyre már hetekkel előzőleg óriási buzgalommal készültek. A szindarabot több szavalat és zeneszám előzi meg. Az előadás tiszta jövedelme a Gyermekkórház alapjavára lesz forditva. A lelkes ifjuság szép sikernek néz elébe.

* **Megégett gyermek.** Margittai tudósitónk egy gyermek borzalmas haláláról ad hirt. Kovács Sándor 6 éves Sándor nevü fia pénteken este az asztal mellett ülve elaludt s alvás közben a petroleum lámpát feldöntötte. A kiömlő petroleum a fiu ruhájára is ráfolyt. Az égő lámpabéltől csakhamar lángra lobbant a szétfolyt petroleum és a gyermek ruhája is égni kezdett. A tüzet a házbeliek a gyermek sikoltozására vették észre és mire a szobába siettek a tüz már annyira elhatalmasodott, hogy a gyermeket megmenteni már lehetetlen volt. Gondatlanság miatt a királyi ügyészség nem rendelte el a vizsgálat megindítását, mivel azt nem látja fennforngni.

* **Egy iskola bezáratása.** A mezőkeresztesi főszolgabiró a tiszti orvossal egyetemben felülvizsgálta a komádi-i református iskolát és azt teljesen használhatlannak nyilvánitotta. Az iskolai épület régiségénél fogva oly rozzant állapotban van, hogy a gyermekek és a tanitó élete soha sincs biztonságban. A főszolgabiró a felülvizsgálat után elrendelte az iskola bezáratását és igy a szemptember elsején iskolai megnyitás el fog maradni. A főszolgabiró ez intézkedésére az iskolaszéki elnök előterjesztéssei élt, melyet tegnap küldtek be az alispánhoz.

* **Nagy tüzvész.** Szatmárról táviratoznak, hogy Dombostelek községben nagy tüz pusztitott. 19 ház és sok háziállat, gazdasági gép elpusztult. 2 gyermek és egy öreg asszony a lángokba lelte halálát. A tüz gyujtogatásból eredt.

* **Találtatott.** Bitangságban találtatott 2 db. sertés. Igazolt tulajdonosa 8 napon belül a rendőrkapitányi hivatalnál átveheti a jószágokat ellenesetben elárvereztetnek.

* **Állandó mükedvelői kiállitás.** A Magyar Mükedvelők Társulatának — amely céljául tüzte ki a mükedvelők állandó kiállitását létesiteni — tagja lehet minden magyar mükedvelő. A tagok a kiállitani szándékolt mütárgyakkal tetszés szerinti mennyiségben — minden külön dij nélkül — résztvehetnek. A mütárgyak a tárlátokon értékesitve lesznek. A kiállitás iránt — amely november hó 15-én nyilik meg — élénk érdeklődés mutatkozik. Az eddig belépett tagok összesen 629 müvet jelentettek be, amely körülmény egymaga is a kiállitás erkölcsi sikerét jelenti. A társulat igazgatósága (Budapest. Kerepesi-ut 17.) érdeklődőknek prospektust szivesen küld.

—

Dénes Béla
china-ezüst gyári raktára Nagyvárad, Bémer-tér.

Iparművészeti ujdonságok, bronze és china-ezüst disztárgyak, használati cikkek. Evőeszközök a legtartósabb ezüstözéssel. *Vendéglő, kávéház és szállodai berendezések.* Cirzus ezüstfém tisztitó.

x **Olvasóink** figyelmébe ajánljuk *Wallerstein Fülöp Fiai* nagyáruházának lapunk mai számában közölt hirdetését.

x **Az Amerikai Áruház** Nagyvárad és vidéke előkelő közönségének találkozási helye, hol kellemes szolid kiszolgálás van, óriási nagy a raktár minden cikben. Az árak pedig igazán meglepő ólcsók.

x Antalfiyné szeptember 1-én tartja szünidei colonjának a próba bálját — mely alkalomra szebbnél szebe szóló táncokat tanitott be apró tanitványainak Lesz Magyar Palotás, Angol, Tiroli, Tréfás-Polka, Matróz, Fátyol tánc stb. Mind megfelelő jelmezben fogják az apróságok előadni. Szeptember hó 2-án az uj kolonját kezdi mire a beiratást már meg kezdték, jelentkezhetni a Sas disztermében d. e. 10 órától 12-ig és d. u. Körös-utca 29 szám alatti lakásán.

Az orosz forrongás.

—

Roschdestwenszky — tengerészeti miniszter

Pétervár, aug. 18. Birilev tengerészeti miniszter visszalépése befejezett dolog. A felmentésére vonatkozó dekretumot legközelebb közzéteszik. Utódja *Roschdestwensky* admirális, a tschuzimai hős lesz, aki a kinevezetésre vonatkozó hirt maga is megerősiti.

Minisztertanács.

Berlin, augusztus 18. A »Voss. Ztg.«-nak jelentik Pétervárról e hó 17-éről:

Tegnap és ma a minisztertanács csaknem szünetlenül ülésezett a Varsóban, Plookban és Lodzban előfordult tömeges gyilkosságok miatt. A peterhofi körök katonai diktaturát követelnek Orosz-Lengyelország részére, amiről Pobjedonoszcev, aki ma Pétervárra utazik, memorandumot fog előterjeszteni. Lehetséges, hogy ebben az ügyben vasárnap fognak dönteni, amikorra a cár Stolypin miniszterelnököt magához rendelte.

Védők a zendülők pörében.

Berlin, aug. 18. A Voss Ztg. jelenti Pétervárról: A kronstadti várparancsnok egy ügyvédnek hivatalosan kijelentette, hogy a zendülük pörében védőt az ügyvédek testületéből nem engednek a haditörvényszék előtt megjelenni.

Ezt a tisztet a zendülők pörében csak tatonai személyek tölthetik be. Onipko volt képviselőről megállapitották, hogy a zendülésben nem vett részt és immár csak azzal vádolják, hogy a forradalmi propagandát terjesztette a matrózok között.

Biztositás a forradalom ellen.

London, aug. 18. Odesszából jelentik, hogy ott biztosiló társaság alakult, mely 2 és fél, 3 százalék dijért a forradalmi zavarok és felkelések áital okozott károk megtéritését elvállalja.

Az orosz segélyakció.

Pétervár, aug. 17. A belügyminiszterium lezárta a rossz termés következtében inségben szenvedők segélyezésére a törvény által kiutalt 15 millió rubel hovafordításáról készitett jelentését. E hó 2 áig az egész összeget jelentéktelen rész kivételével felhasználták. További segélyzéseket külön kiutalt összegből teljesitenek.

Elhamvadt termés.

—

Gyujtogatás bosszuból.

Csütörtökön este rémes kongással jelezték a lessi harangok, hogy a vörös kakas felütötte fejét. A tüzjelrésre a falu népe azonnal össze futott s a Less körül elterülő Vajna féle birtokra ment, hol most tart a cséplés, és a hol a tüz már ekkor borzalmas lángnyelveivel, mint egy óriási démon pusztitotta az asztagba rakott buzakévéket.

A Vajna testvéreknek nagy kiterjedésü birtok van a lessi határban. E birtok termését most tudták össze s három hatalmas asztagba rakták. A három asztagba a prima termés volt összerakva, mintegy kétszáz méternyi távolságra egymástól. Csütörtökön este nyugodtan tértek pihenni a munkások s már mindnyájan aludtak, mikor 10 órakor egyszerre fellobbant a középső asztag s a tüz piros lángjai messze bevilágitották a határt. Az arató munkások ijedten ugráltak fel s hozzá fogtak a tüz lokalizálásához. Az oltási munka közben megszólaltak a lessi harangok s az álmából felvert lakosság csakhamar a munkások segitségére sietett. A tüzet azonban eloltani teljesen lehetetlen volt mivel az asztag több helyen égett s a tüz rohamosan folyt egybe.

Az oltás munkájáról lemondtak az emberek a hozzáfogtak a másik két asztag megmentéséhez. Ez sikerült is. A közbülső asztag azonban teljesen elhamvadt. Az óriási tüz csütörtök este 10 órától péntek délután 3 óráig tartott. Ez idő alatt a közbülső asztag teljesen hamuvá égett.

A tüz szinhelyén megjelent a nagyürögdi csendőrség is az előljárósággal együtt kihallgatták a tanukat a tüz keletkezésére vanatkozólag. Szemtanu azonban, aki a tüz keletkezését látta volna nem volt, melynek hiján gyanu alapján kezdték meg a nyomozati eljárást.

Az ottani nézetek megoszlanak, azonban mindkét rész megegyezik abban, hogy az asztagot bosszuból gyujtották fel. Egyesek azt állitják, hogy az olászentmiklósi arató munkások gyujtották fel a termést, mert az idén nem ők végezték az aratást, hanem a lessi munkások. Mások gyanusitása szerint egy Popovics Tógyer nevü béres gyujtotta volna a hatalmas asztagot, mert az elmult évben a földbirtokos felbontotta vele a szerződést.

A csendőrség a legszigorubb nyomozást folytatja. Eddid még nem tartóztattak le senkit, azonban remélik, hogy a napokban felfedezik a nyujtogatót.

A kár minimum 7000 korona.

A gyujtogatásról jelentést tett a nagyürögdi csendőrség a nagyváradi királyi ügyészségnek, mely az esetet egyelőre tudomásul vette és a csendőrségnek a további nyomozat eljárását nyilván fogja tartani.

TÁVIRATOK.

—

Nagykövet szabadságon . . .

London, aug. 18. Mensdorf gróf magyar-osztrák nagykövet ma reggel Londonból a kontinensre utazott. Távollétében Schönburg herceg helyettesiti.

A földrengés pusztitása.

New-York aug 18. A valparaisói földrengésnek, mely a várost jóformán teljesen elpusztitotta, eddig 400 halottja és több mint 100 sebesültje van. Leirhatatlan a földrengés sujtotta vidék nyomora. A vizvezetékeket teljesen elpusztitotta a földrengés.

New-York, aug. 18. A Reuter ügynökség jelentése szerint Medozában (Argentina) is földrengés volt. Több oldalról azt jelentik, hogy az emberekben és a javakban egyaránt nagy a veszteség. A később érkezett jelentések nem erősitik meg e hireket.

———

TANÜGY.

A nagyváradi kir. r. kath. tanitóképzőben az 1906—7 tanévben a javitóvizsgálat 1906 szept. 3-án délelőtt, a fölvétel az I. évfolyamra 1906 szept. 3 án délután, a beiratás a II. és III. évfolyamra szept. 4 én, a magántanulók osztályvizsgálata szept 6, és 7-én tartatik Az ünnepélyes Veni Sancte szept 8-án lesz.

Az I. évfolyamra oly ép testü ifjak vétetnek föl, kik élétük 15 évet betöltötték, zenei hallással birnak, s a gymnasium, r-ál, vagy polgári, iskola négy alsó osztályát elvégezték. A keresztlevél, orvosi és védhimlő ojtási bizonyitvány bemutandó. Jóviseletü, szorgalmas, vagyontalan növendékek havonként némi segélyben részesülnek. Minden növendékek köteles magát hegedüvel ellátni.

Nagyvárad, 1906 aug 4.

Az igazgatóság.

Beiratásck a nőipariskolába. Az 1906—1907. tanévekre a női ipariskolába most most kezdődtek meg a beiratások. Az iskolában elsajátitható a női kézimunka igen számos és szép ága. Beiratási dij 4 korona, tandij egész évre 120 korona. Az iskolában a város által 10, a kamara 2 és a megye által két tandijmentes hely van fentartva, melyre a szegénysorsu pályázók pályázatukat mos nyujthajtják be. A beiratások Fő-utca 12. sz. alatt történnek.

EGYESÜLETEK.

A Hivatalnok Egyesület intéző bizottságának köréből vettük a hirt, hogy az alakulásban levő egyesület, szeptember hó elején hangversenynyel összefüzött táncvigalmat rendez. A hangverseny szereplői a tisztviselői karból van és lesz felkérve és minden egyes tag. a maga szerepkörében legjobb tehetsége szerint fog feladatának megfelelni. Szereplők mindenike Nagyváradon közismert és általánosan szeretett kitünőség. Hogy neveket még nem emlitünk, csak azért tesszük, nehogy indiscrétiónk által elébe vágjunk a programm végleges megállapitásának. Szinte ezen oknál fogva nem emlitjük meg a rendező gárdát. Csupán csak annyit árulunk el, hogy minden egyes hölgy, aki meg fog jelenni a táncvigalman a belépőjegy mellett egy teljes érvénybeu levő nyerő sorsjegyet kap. A rendezőségnek ezt a szokatlanságánál fogvást merész tettét, csak dicsérni tudjuk, hogy a siker érdekében ily áldozatot hoz.

SPORT.

Lóverseny a nagyváradi gyepen. A nagyváradi verseny-egylet ez évben is megtartja szokásos lóversenyét a nagyváradi gyepen. A lóverseny tervezetét az országos lovaregylet már jóváhagyta. A két napos lóversenyt szeptember hó 15-én és 16 án tartják meg.

SZINHÁZ.

Mükedvelők a Szigligeti szinházban. Szeptember hó 1-én és 2 án müvészi es ményben lesz része Nagyvárad szórakozni vágyó közönségének. A nagyváradi ipartestület ifjuságának önképző egylete saját szükségletének fedezésére Folimusz Aurél *Náni* cimü nép szinmüvét fogja előadni, a cimszerepben Balláné Abránkai Mariskával. Az előadás próbái Balla Imre rendezésével nagy buzgalommal folynak s valószinü, hogy semmiben sem fog mögötte maradni a mult évben elért szép sikernek. A főbb szereplők, kik nagyobbára ismerősök már a müpártoló közönség előtt, a következők: Balláné Abránkay Mariska (Náni), Tóth Margit (Molnárné), Blázsovics Etel (Róza), Varga Gyula (Józsi), Kiss Sándor (Sándor), Kovács Mihály (Kreuzer), Kelcz Róbert (Szepi), Sallay Ferenc (Szilárd), Bereczki Béla (Lupi), stb. Az előadás iránt már is nagy érdeklődés mutatkozik.

MULATSÁG.

A keresztény kereskedők mulatsága

A keresztény kereskedők és kereskedő ifjak hangversenynyel egybekotött táncvigalmat tartanak a közkedvelt Szent-László-fürdőben. A nagy érdeklődés, mely városunk közönségében is tapasztalható, kiterjedt a vidékre is. A rendezőség fáradhatatlan buzgalommal mindent elkövet, hogy a közönség érdeklődésének teljesen megfeleljen. A táncvigalmat hangverseny előzi meg, melynek müsora a következő:

1. Nyitány Concert polka, cimbalomon előadják négy kézre Simon Ferenc és Szők-Andor.
2. Szabad előadás, tartja: Dr Krüger Aladár.
3. Hegedü szóló előadja: Szilágyi Béla zongorán kiséri Resch Mihály.
4. Magyar dalok, énekli: Tóth Juliska, cimbalmon kiséri Simon Ferenc.
5. Rákóczy Ferenc Rodostón (melodráma), dr Váradi A.-tól. Előadja: Czika Béla, cimbalmon kiséri Simon Ferenc, zongorán ifj. Dániel Lajos.
6. Kuruc dalok előadja cimbalmon Simon Ferenc.

Az ügyesen összeállitott müsor minden pontja garancia az érdekességért és bizonyára oly közönséget fog vonzani, hogy nem lesz alaptalan a rendezőség aggódása, hogy kicsi lesz a terem. A figyelmes rendezőség intézkedése folytán a nagyközönségnek éjfélkor külön vonat áll rendelkezésére.

Vonatok menetrendje a fürdőbe: d. e. 10 óra 5 perc, d. u. 2 óra 26 perc, d. u. 4 óra 44 perc, este 8 óra 44 perc.

A fürdőből este 9 óra 18 perckor; különvonat reggel 3 órakor.

A mulatság kedvezőtlen idő esetén is megtartatik.

A hangverseny pontban 7 órakor kezdődik.

NYILTTÉR.

Nyilatkozat.

A mult 1905. évi szeptember hó 3-án **»Kiáltvány a tisztességes emberekhez«** cimmel megjelent falragaszokon Czillér Imre ur ellen irányuló jogtalan támadásaimért ezen uton is sajnálkozásomat fejezem ki és kérem Czillér Imre urat, hogy ezen meggondolatlan lépésemért bocsásson meg nekem.

Nagyvárad, 1906. augusztus hó 18.

Rippner Vilmos.

Előttünk:

Hollmayer Béla.
Dr. Ardeleán Jusztin.

Szilvát

pálinkafőzéshez, bármely mennyiségben vesz az Érmelléki részv.-társaság *Nagypiac-tér 10.*

1739.

REGÉNYCSARNOK.

A titok.

— Bünügyi regény. — 6.

Irta: **Fergus Hume.**

— Angolból. —

Fél-sovereignt adott a fuvarért s aztán föltelé ment a Powlett-utcán. én pedig hazahajtottam.

— Hány óra volt, mikor ön megállt a Wellington-szobor előtt?

— Pontosan kettő éjfél után.

— Honnan tudja ezt?

— Mert az éjszaka csöndes volt s én hallottam, hogy a főposta órája épen akkor ütött kettőt.

— Nem vett észre semmi különöset azon a világos kabátos uron?

— Nem; épen olyan volt mint bárki más, Azt gondoltam, hogy kalandot hajhász. A kalapját mélyen a szemébe huzta, ugy hogy nem láthattam az arcát.

— Nem látta, hogy volt-e gyürüje?

— De igen. Mikor kifizette a fél-sovereignt, láttam, hogy a jobb keze mutattó-ujján gyémántgyürüt visel.

— Nem mondta, hogy mi dolga volt oly későn a St-Kilda-uton?

— Nem; és én se kérdeztem.

Miután Clement Rankint is elbocsátották, az ügyész röviden összefoglalta a vizsgálat eredményeit.

— Kétségtelen — igy mondta az ügyész — hogy a megboldogultat méreggel ölték meg. Az egyetlen ember, akit a gyilkossággal vádolni lehet, az a világos felső kabátos ur, aki Royoston kocsijából együtt utazott a meggyilkolttal s midőn kiszállt, Rankin kocsiján hozatta magát vissza a városba.

A jury elfogadta az ügyész fejtegetéseit s negyedórai tanácskozás után a következő határozat mondta ki: »Hogy a megboldogult, akinek neve és személye ismeretlen, méreg által mult ki, amelyet, kloroform alakjában, ismeretlen tettes adott neki; amiért is a jury ezt az ismeretlen tettest szándékos emberölésért kéri vád alá helyeztetni és kellőképen üldöztetni«.

III. FEJEZET.

Száz font sterling jutalom.

Másnap reggel a hivatalos lapban és a város falain a következő hirdetés jelent meg:

Ő felsége a király nevében!

Gyilkosság!! Száz font sterling jutalom!!

»Közhirré tétetik, hogy pénteken virradóra, Julius 27-ikén, egy ismeretlen férfi hullája találtatott egy bérkocsiban. Ennek folytán a St-Kildában megtartott vizsgálatnak megfelelően a jury vád alá helyeztetni és üldöztetni rendelte az ismeretlen tettest aki gyilkossággal gyanusittatik. A hulla közepes nagyságu, barna férfié; a haja fekete, az arca

borotvált, bal halántékán anyajegy van és estély-öltözéket viselt. Közhirré tétetik, hogy a hatóság.

100 font sterling jutalmat

ád az olyan utbaigazitásért, amelynek segitségével a gyilkost kézrekerithető. Alapos gyanu terheli azt a világos felső-kabátos férfit, aki a Collins- és Russek-utcák sarkán ült kocsiban a meggyilkolttal julius 27-ikén éjfél után.

IV. FEJEZET.

Mr Gorby munkához lát.

— Az bizonyos, — bezdte a beszélgetést mr Gorby a saját tükörképével, — bizonyos, hogy sok bonyolult esetet kideritettem már husz év óta, de ilyen relytélyes ügyem még egy se volt.

Mr Gorby borotválkozott s ilyenkor mindig az volt a szokása, hogy beszélgetett a saját maga tükörképével. Mint detebtiv és különben is nagyon zárkózott természetü ember, nem igen bizott senkiben és nem szeretett beszélgetni; mivel azonban néha mégis küzölnie kellet a gondolatait valakivel, hát a tükrét választotta ki e célra. S valahányszor nagyon furta az oldalát valami, mindig bezárkózott a háló-szobájába s ott öntötte ki, ami nyomta a lelkét.

Ezen a reggelen a bérkocsiban elkövetett rejtélyes gyilkosság izgatta, amelyhez azonban azt se tudta, hogyan fogjon hozzá, mert semmi pozitiv bizonyitéka vagy kiinduló pontja nem volt.

— Van egy ember, — dünyögte magában a detektiv, — mondjuk, uri ember aki ugy leiszsza magát, hogy a lábán se tud állni. Egy másik uri ember, aki arra jön, fölemeli a földről és odaszólit egy kocsit; először azt mondja hogy nem ismeri a részeget, aztán kisül, hogy de bizony ismeri, s ekkor ingerülten otthagyja. De mindjárt mást gondol, mert visszdjön, ő is beül a kocsiba és St.-Kildába hajtat. Utközben kloroformmal elteszi láb alól a részeget, kiszáll a kocsiból, tölül egy másikra, elviteti magát a Powlett-utcáig s ott eltünik . . . Már most tessék megoldani ezt a relytélyt! . . .

(Folyt köv.)

Igazságszolgáltatás.

A Jekelfalussy-pörben hozott itéletet megfelebbezték. Dr Csanády Pál, Kovács György ispán ügyvédje, azon cimen, hogy a biróság nem engedte meg teljes bizonyitékok előterjesztését, tegnap terjedelmes beadványban megfelebbezte az elsőfoku biróság itéletét.

KÖZGAZDASÁG.

A gabonatőzsde határideje.

Budapest, augusztus 18.

Buza okt.	— — —	14·66 —	14·68
Rozs okt.-re	— — —	12·32 —	12·34
Tengeri augusz. 1906	— —	10·64 —	10·66
Zab ápr.-ra	— — —	—·— —	11·04
Repcze aug.-ra	— — —	32·50 —	32·70

Hivatalos árfolyamok.

A budapesti áru- és értéktőzsde 1906 aug. 18 án.

Magyar aranyjáradék 4% — — —	112·50
Magyar koronajáradék 4% — — —	94·80
Magyar keleti vasuti államkötvény 4% —	847·51
Magyar földtehermentesitési kötvény 4% —	94·75
Horvát-szlavon földtehermentesitési kötvény	98·—
Magyar gyeremény sorsjegy-kölcsön —	2·08
Tisza-szab. és szegedi sorsjegy-kölcsön —	154·—
Osztrák járadék papirban — — —	99·50
Osztrák járadék ezüstben — — —	100·25
Osztrák korona járadék — — —	117·80
Osztrák járadék aranyban — — —	99·45
1860. oszt. államsorsjegyek — — —	1·59
Osztrák-magyar bankrészvény — — —	17·75
Magyar hitelbank részvény — — —	809·50
Osztrák hitelbank intézeti részvény —	669·50
Osztrák-magyar államvasuti részvény— —	670·50
Német birodalmi márka — — — —	19.07
London vista — — — — — —	117·30
Páris vista — — — — —— —	240·15
20 márkás arany — — — — —	95·31
20 frankos frankos (Napolendor) — —	23.46

A szerkesztésért felelős:
Dr. VUCSKICS GYULA.

A hatóságilag engedélyezett végeladás!

A Fábry Testvérek

Fő-utcai Moskovits-féle palotában

lévő üzlethelyiségében már csak rövid ideig tart.

Az összes áruk: Kalapok, cipők, ingek, zsebkendők, vásznak, sifonok, szallagok, barhetek, bélésáruk, csipkék, fiu- és leány cipők és csizmák, férfi, női és gyermek harisnyák, pamutok, himzések **nagyban és kicsinyben minden elfogadható árban eladatnak.**

Üveg iroda, bolti álványok, gázberendezés, több gázlámpa, nikkel kirakat állványok, áru dobozok

igen olcsón eladók.

Hirdetések felvétetnek a kiadóhivatalban.

SZENT LÁSZLÓ KÖNYVNYOMDA

Nagyvárad, Szilágyi Dezső-u. 3. szám.

Művek
folyóiratok, hirlapok,
vonalzatok,
gazdasági nyomtatványok,
egyházi, községi
és egyéb
hivatalos nyomtatványok,
körlevelek,
levélborítékok.

Elvállal és készit:
izléses kivitelben
mindennemü
nyomdai munkákat
jutányos árak mellett.
Vidéki rendelések gyorsan és pontosan eszközöltetnek.

Levélfejek,
számlák, falragaszok,
báli meghivók,
táncrendek, etiapok,
naptárak,
palackfeliratok,
névjegyek,
gyászlapok
stb. a nyomdai szakba vágó nyomtatványok készitése.

A lat. és gör. szert. kath. egyházmegyei nyomtatványok raktára.

Hirdetések felvétetnek a kiadóhivatalban.

Iszákosság nincs többé!

Kivánatra bárkinek bérmentesen küldünk egy próbát a Cozaporból.

Kávé, tea, étel vagy szeszes italban egyformán adható, az ivó tudta nélkül.

A COZAPORNAK az a csodálatos hatása, hogy ellenszenvessé teszi az iszákosnak a szeszes italt. **A COZA** oly csendesen és biztosan hat, hogy azt feleség, testvér avagy gyermek egyaránt, az ivónak tudta nélkül adhatja és az illető még csak nem is sejti, mi okozta javulását.

COZA a családok ezreit békitette ki s sok ezer férfit a szégyen és becstelenségtől mentett meg, kik később józan polgárok és ügyes üzletemberek lettek. Temérdek fiatal embert a jó utra és szerencséjéhez segitett és sok ember életét számos évvel hasszabbitotta meg.

Az intézet, mely a valódi, világhirü **Cozapor** tulajdonosa, mindazoknak kik kivánják, egy próba adagot és egy köszönő irásokkal telt könyvet dij és köttségmentsen küld. A **Cozapor** teljesen ártalmatlan voltáért szavatolunk. Magyarul levelezünk. 1656

COZA INSTITUTE, 62, Chancery Lane, London 511. (Anglia)

Levelek 25, lapok 10 fillérrel bérmentesitendők

Egy-két iskolás fiu

a következő iskolaévre egy tanári házban felvétetik. Szakszerü felügyelet, kifogástalan uri ellátás. Francia, német nyelv és zongora kivánatra. Szives megkeresést. «Tanár 37». jelige alatt továbbit a kiadóhivatal.

Üzlet áthelyezés.

A Fekete Sas szálloda épületének lebontása végett

katonai és polgári

szabó-üzletemet

Fő-utca, Orsolya-zárda-épületbe helyeztem át.

A n. é. közönség és vevőim további nagybecsü bizalmát kérem kitünő tisztelettel

Sz. Kocsis János,

katonai és polgári szabó. 1741.

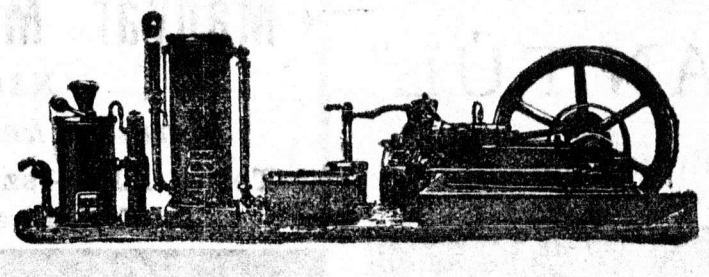
Osers és Bauer motorgyára

Budapest, Podmaniczky-utca 18.

Ajánlja elsőrendünek elismert, legujabb szerkezetü

szivógáz-generatoros motorait.

Üzemköltség óránként és lóerőnként $1^1/_2$, $2^1/_2$ fill. Antracit, faszén vagy koksz tüzelésre egyaránt alkalmas.

Legmesszebb menő szavatosság! Elsőrendü referenciák. Kedvező fizetési feltételek!

Benzin-motorok és lokomobilok szolid kivitelben.

Költségvetéssel és árjegyzékkel dijmentesen szolgálunk!

Nagyvárad város

VILLAMOS MŰVE

értesiti a n. érd. közönséget, hogy **izzólámpa körtéket** tart raktáron 3. legfeljebb 3·4 watt fogyasztással gyertyánként, melyek legolcsóbb áron kaphatók. **A sima izzólámpa ára darabonként 72 fillér**, homályos (matt), szines fényképész-lámpák és mindennemü izzólámpa különlegességek ugyancsak kartell áron kerülnek eladásra. Ugyanott kaphatók **nernst-lámpák** és **osmium-lámpák** gyergyánként 1·5 watt fogyasztással.

Csillárok, vilámpák és villamosmotorok eredeti gyári árak mellett

kaphatók. A villamos mü igazgatósága elvállalja

villamosvilágitási

s erőátvitell berendezések felszerelését, bővitését, átalakitását, javitását, ivlámpák kezelését, hozzávaló énpálcák szállitását, berakását és minden e szakmába vágó munkálatokat a legolcsóbb ár mellet

Nagyobb megrendeléseknél megfelelő engedmény. Költségvetés ingyen.

NAGYVÁRADI

középiskolai internátus,

Nagyváradon, a Tisza Kálmán téri Elek-féle házban, (9. sz.) **folyó évi szeptember hó 1-én,**

gimnáziumi, reáliskolai és felső kereskedelmi tanulók részére

internátus fog megnyilni.

Egyenkénti tanitás nevelő-tanárok vezetése és felügyelete alatt. Szigoru korrepetálás és naponkénti kihallgatás a feladott leckékből.

Francia társalgás az intézet francia születésü tanár-nevelőjével. Zeneoktatás megbeszélés szerint.

Az intézet a város legegészségesebb helyén fekszik, közel a tanintézetekhez.

Bő tájékoztatót kivánatra ingyen küld az intézet tulajdonosa és vezetője, a kivel értekezni lehet naponként 9-től 12-ig.

Nagyvárad, 1906. junius 18.

DÉNES PÁL,
intézettulajdonos és igazgató.

1686. a.

RÉTAY ÉS BENEDEK

Oltárépitő és templomberendezési müintézete, egyházi szerek és zászlók gyára, elválall templomok teljes berendezését, felszerelését, kifestését és kikövezését.

BUDAPEST, IV., VÁCI-UTCA 59. SZ.

1740.

HIRDETÉSEK

jutányos árban

felvétetnek a

„TISZÁNTÚL“

kiadóhivatalában.

Pártoljuk a hazai ipart! Ne vigyük pénzünket idegenbe,

hanem vásároljunk kizárólag magyar készitményü

BÚTOROKAT

gyári árban, kezesség mellett a

Magyar Műbútorgyár Részvénytársaságnál

NAGYVÁRADON, FŐ-UTCA ELEJÉN.

Ipari és kereskedelmi vezető: PORJESZ HERMAN.

Teljes lakás- szálloda- és kávéházberendezések műipari vállalata.

Kivánatra tervek és költségvetések. — Telefon 421 szám.

Vasöntőde Nagyváradon.

Van szerencsénk a t. közönség tudomására hozni, hogy

Tátray és Klier cég alatt

egy a mai kor vivmányaival felszerelt

VASÖNTŐDÉT nyitottunk.

melyben mindenféle vasöntések, gépalkatrészek gyorsan, jól és olcsón öntetnek. — Tisztelettel

Tátray Sándor és Klier Alajos Nagyvárad, Teleky-utca 35.

AMERIKAI ÁRUHÁZ

kézmü és női divatáruraktár Nagyvárad, Olaszi, Fő-u. Bazár épület.

Nagyvárad egyik legnagyobb áruháza.

Óriási mennyiségben érkeztek meg sima és mintázott **GRENADINOK** ruhákra. Remek **CSIPKE SZÖVETEK** ugyszinte szép Madaira **himzett csipkeszövetek** blousokra. Továbbá **himzett batist** és **vászonruhák**. Valansen, tüll és vászoncsipkék és betétek.

Az amerikai áruház árai utólérhetetlenek.

Moskovits Farkas és Tàrsa

„Első nagyváradi cipő ès csizmagyár“

A székesfővárosi m. kir. államrendőrség szerződéses szállitói

370 munkás és alkalmazott. Fiók gyártelep Budapesten. **Tanonc internátus** 24 benlakó, 18 bejáró tanonc.

Készitünk kizárólag **Férfi-, női és gyermek-** **kézimunkával a legfinomabb cipőket, csizmákat** s legtartósabb kivitelben **francia, angol és amerikai** szabás szerint s ezeket:

eredeti gyári szabott árakon

Nagyvárad, Kossuth-u. 5. számu saját házunkban (volt rendőrségi épület) **kicsinybeni eladási üzletünkben árusitjuk.**

Különleges lábbelik katonatisztek, gazdászok, vasuti és postatisztek, csendőrök és pénzügyőrök részére.

Hirdetések

jutányos áron

felvétetnek

a

„TISZÁNTUL„

kiadóhivatalában.

Kérjen csak

Selle & Kary's

EREDIN

Legjobb

tisztitószer

1804. mindenféle

sárga és **fekete cipőnek**

Különösen ajánlható

Boxcalfs-, Oscaria-, Chev- és Laxnareck-cipőknek.

BÉCS, X.II

Baross-utca 60—sz. házban egy modern uri lakás fürdőszobából s a hozzátartozó mellékhelyiségekkel **1906 november 1-től**, valamint ugyanott egy udvari magtár és aszfaltozott pincehelyiség minden órán kiadó.

Értekezhetni a Polgári takarékpénztár részvénytársaságnál **Kossuth Lajos-u. 4 sz.**

Egy-két jó családból való,

2—3 középiskolát végzett fiu

fizetéssel felvétetik

tanulónak

a Szent László nyomdában.

Minden háztulajdonosnak

saját érdeke, hogy jó házfedele legyen. Ennélfogva ajánlom 18 év óta fennálló jóhirnévnek örvendő

cserepező iparüzletemet.

Elvállalok minden e szakmába vágó munkálatokat, ugymint **cserép-, pala-** stb. **fedeleknek** évi jókarban tartását évi csekély összeg fizetése mellett. Nemkülönben zsindelyes tetők **cserépre való átfedését** a legolcsóbb árak és legkedvezőbb fizetési feltételek mellett. Mint a multban ugy a jövőben is legfőbb törekvésem, hogy megrendelőimet a legpontosabb munkálatokkal teljesen kielégitsem.

Maradtam kiváló tisztelettel

Tárnoky László **cserép- és palafedő mester**

Szaniszló-u. 717.

Telefon 458. sz. **Alapittatott 1861 ben.**

Teljes lakás, szálloda, kávéház és fürdőberendezések műipari vállalata.

Saját készitésü olcsó, modern, matt és fényezett

bútor ès kárpitos munkák

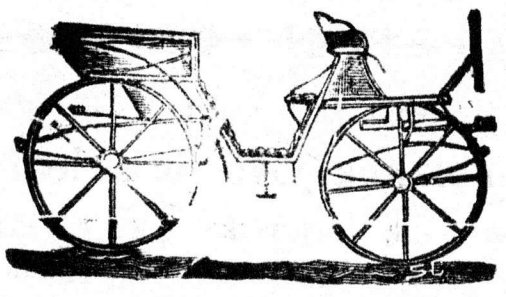
elegáns háló, ebédlő, salon és uriszoba berendezések, valamint egyes asztalos és kárpitos butordarabok jutányos gyári árban, kezességel.

Kivánatra rajzok és költségvetések.

Tisztelettel:

WALLERSTEIN FERENC.

Saját műhely. **Nagyvárad, Zöldfa-utca.**

Villanyerőre berendezett n.-váradi KOCSIGYÁR !

Hogy biharvármegye gazdaközönségének kocsi szükségletét kielégithessük gyárunkat

villanyerőre

rendeztük be s igy azon helyzetbe jutottunk, hogy képesek vagyunk a legnagyobb megrendeléseket a legrövidebb idő alatt teljesiteni.

Raktárunk megtekintését **uj kocsikból** a nagyközönség figyelmébe ajánljuk mindennap reggel 7-től d. u. 6-ig.

Nagyvásár alkalmával a **kocsikiállitást** Szilágyi Dező-utcán rendezzük.

Állandó raktárt tartunk u. m. fedeles, fedeletlen, üveges landauer, landonet, Esterházi, bordás, paszket, kucsir, női hajtó charaban és sandlaufer kocsikból.

Bármilyen fék 12 óra alatt szereltetik.

Mint a **gumi kerekek** helybeli képviselője, azokat részletfizetésre szállitjuk és a tőlünk beszerzett **gumikerekek javitását** dijmentesen eszközöljük.

Elvállalunk ezenkivül mindenféle javitásokar u. m. kovács, kerékgyártó, szatler, fényező munkát a leggyorsabban elkészitve.

Mindenféle kocsikellékek u. m. lámpa, szivacs, szarvasbőr, nicklirozott rudvasalás gyári árban kaphatók.

Régi kocsikat javitunk s egész ujra is kicserélünk.

A n. é. közönség szives pártfogását kérve, vagyunk tisztelettel

VADÁSZ TESTVÉREK,

kocsigyárosok, Szilágyi Dezső-utca. **Telefon sz. 445.**

Ugy vidéki, mint helybeli levélmegrendelésekre személyesen jelenünk meg. Árjegyzéket kivánatra ingyen és bérmentve küldünk.

1737

Pénz!

Olcsó

tőketörlesztéses kölcsönöket

10—75

évre folyósit, ugyszintén régi drágább kamatu kölcsönöket kicserél (convertál) a lehető legrövidebb idő alatt

Házak, szőlők, földbirtokok

örök árban való **adás-vételét** vagy **bérletét** a legsikeresebb eredménynyel közvetiti.

Földbirtokok parcellázását

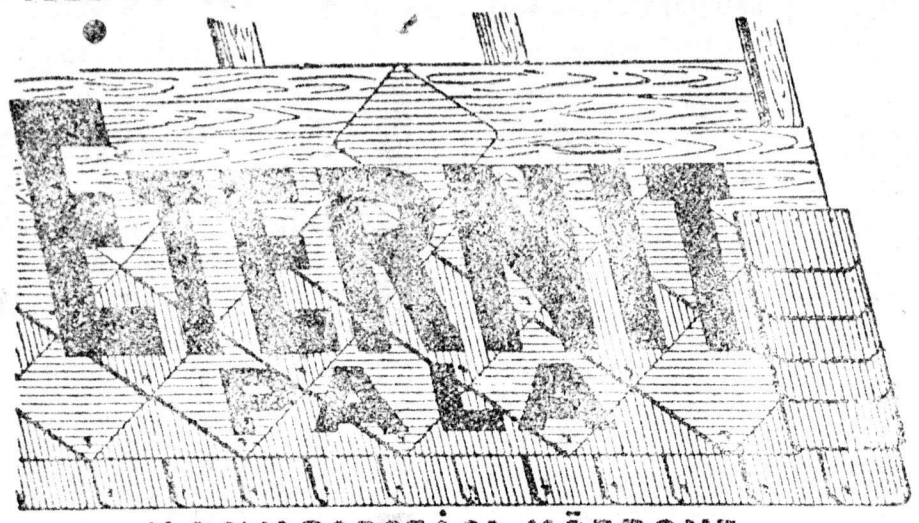
saját költségére elvállalja és financirozza

Faludi Ignác,
volt takarékpénztári titkár
bankbizományi és hitelfolgalmi irodája.
Nagyvárad, Mészáros-u. 2. sz.
Telefon szám 424.

Eladó ház.

Olasziban a Lukács György-utca sarkán levő 1-ső számu, három utcára néző sarokház, hol ma szálloda és vendéglő van, tehermentesen szabad kézből eladó. Bővebbet a kiadóhivatalban.

A JELENKOR LEGJOBB TETŐFEDÉSI ANYAGA

MAGYARORSZÁGI KÖZPONT:

ETERNIT MÜVEK HATSCHEK LAJOS

BUDAPEST VI. ANDRÁSSY-ÚT 33

Dr. POLITZER JAKAB

szanatóriuma és vizgyógyintézete

Telefonszám 639. — Nagyvárad, Szilágyi Dezső-utca 7. sz. — Telefonszám 639.

Bejáró és bennlakó betegeknek egész éven át nyitva.

Vizgyógymódok, villanygyógyászat, szénsavas, törpefenyő, ásványfürdők, **forrólégkezelés, gőzszekrény, pöstyén-iszapkúra.** Inhalatiók. Vibratiós massage. Hizlaló és soványitó gyógymód.

JAVALLVA: Idegesség minden neme, gyomor-, bél-, szív-, tüdő-, légzőszervek betegségeinél. **Izületi-, izom- és idegcsúznál.**

Kitünő gyógyeredmények — Állandó orvosi felügyelet. — Olcsó árak.

PENZIÓ (lakás, ellátás) naponta **5** és **7 korona.**

Prospektussal és felvilágositással szivesen szolgál

Dr. Politzer Jakab
az intézet tulajdonosa és vezetője.

Vallerstein Fülöp Fiai Nagy-Várad Bémer-tér.

Két nagyobb áruraktár megvétele azon kellemes helyzetbe juttatott bennünket, hogy

intézetek és iskolákba jövő fiu és leánygyermekeknek

szükséglendő mindennemü fehérnemüeket, harisnyákat, zsebkendőket, eddig még nem létezett **olcsó szabott árak** mellett szolgálhatunk. Ugyanezen alkalommal értesitjük n. b. vevőinket, hogy

visszamaradt nyàri raktàrunkat

saját bevásárlási árunkon alul, tehát **gyári áron alul elárusitjuk.**

Szőnyegek, függönyök, ágy és ***asztalteritőkből***, felhalmozott izléses raktárunk mélyen leszállitott árakon.

Asztalnemüek és vásznakban a legjobb gyártmány.

Szövetek, diszek, csipkék minden elfogadható árban. — **Confectio** raktáram, különösen közhasználatra való darabok minden versenyt felülmulnak.

Olcsó, szabott, árak minden darabon jelezve és **ezenkivül** még készpénzvásárlásnál

5 % árengedmény.

Postai rendeléseknél a megnemfelelő árukért a pénzt visszaadjuk.

Tisztelettel

Wallerstein Fülöp Fiai.

Maradékok félárban

Férfiinggek és gallérok.

Madracok és paplanok.

Nyomatott a Szent László-nyomdában Nagyváradon.